

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Stephani Balvzii Miscellaneorum Liber ... Hoc est,
Collectio Veterum monumentorum, quæ hactenus
latuerant in varijs codicibus ac bibliothecis**

Baluze, Etienne

Parisiis, 1678

Littera Magistrorum in theologia qui articulos extractos de postilla Petri Iohannis Olivi quondam ordinis Minorum facta super Apocalypsi diligenter examinaverunt, & ipsos tam temerarios quàm ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-14688

trium Ecclesie sancti Felicis, in presentia & testimonio Domini Petri Bergundionis Presbyteri de Capitestagno, Guillermi de Pomaribus Subvicarij curie archiepiscopalis Narbonensis, Bernardi Raynardi Vicarij Capitestagni &c.

*LITTERA MAGISTRO RVM
in theologia infracriptorum, qui articulos
infra scriptos de postilla fratris Petri Iohan-
nis Olivi quondam ordinis Minorum facta
super Apocalypsi extractos diligenter exami-
naverunt, & ipsos tam temerarios quam
hereticos iudicaverunt.*

SANCTISSIMO Patri ac Domino Domino Iohanni divina providentia sacrosanctae Romanae ac universalis Ecclesiae summo Pontifici frater Guido Prior generalis fratrum ordinis beatae Mariae de Carmelo, frater Bertrandus de Turre Minister provinciae Aquitaniae ordinis fratrum Minorum, frater Guillelmus de Lauduno Lector sacri palatij ordinis Praedicatorum, Nicolaus de sancto Iusto Decanus sancti Quintini, frater Laurentius Anglicus ordinis sancti Benedicti, frater Simon Anglicus ordinis suprascripti sanctae Mariae de Carmelo, frater Arnaldus Rojardi ordinis fratrum Minorum, frater Petrus de Palude ordinis fratrum Praedicatorum, in sacra pagina magistri, pedum oscula beatorum. Sanctitati vestrae, Pater beatissime, facimus manifestum quod Reverendus Pater & Dominus Dominus frater Nicolaus Episcopus Ostiensis, cui per eandem sanctitatem vestram commissa fuit examinatio postillae cuiusdam quam quondam frater Petrus Iohannis de provincia Provinciae super li-

brum Apocalypsis conscripsit, nobis tradidit quosdam articulos extractos per eum de dicta postilla in duobus parvis quaternis unâ cum postilla superius memorata, nobisque ex auctoritate sibi commissa injunxit ut cum diligentia examinaremus predicta & de ipsis in scriptis sub nostris sigillis nostram sententiam concorditer diceremus, utrum videlicet dicti articuli, quorum tenores inferius describuntur, in ipsa postilla continerentur, & utrum ipsos articulos hæreticos aut erroneos seu temerarios censeremus. Volentes igitur ipsius mandato immo potiùs vestro humiliter obedire, de ipsis articulis per ipsum Dominum Ostiensem de dicta postilla extractis cum dicta postilla collationem fecimus diligentem, & sicut in ipso extracto contineretur, ita in ipsa postilla invenimus contineri. Super quibus articulis sententiam concorditer dedimus post singulos articulos infrascriptam, quam nostris sigillis fecimus sigillari; quorum articulorum & sententiæ tenor inferius annotatur.

I. Primus articulus talis est. In prologo super lectura Apocalypsis in primo notabili dictus frater Petrus Iohannis dicit sic: *Quantum ergo ad primum, qui scilicet sint septem status Ecclesie in his visionibus descripti, sciendum quòd primus est fundationis Ecclesie primitiva in Iudaismo sub Apostolis facta. Secundus fuit probationis & confirmationis eiusdem per martyria qua potissimè inflicta sunt à paganis in toto orbe. Tertius fuit doctrinalis expositionis fidei rationabiliter confutantis & convincentis insurgentes hæreses. Quartus fuit anachoretica vite mundum usque ad extrema solitudinis fugientis & carnem austerrimè macerantis, suoque exemplo totam Ecclesiam instar solis & stellarum illuminantis. Quintus fuit vite communis, partim zeli severi, partim condescensivi sub Monachis & Cle-*

ricis temporales possessiones habentibus. Sextus est renovationis evangelica vite & expugnationis antichristiana & finalis conversionis Iudeorum & gentium, seu iterata reedificationis Ecclesie simul prima. Septimus verò, prout spectat ad vitam istam, est quadam quieta & mira participatio futura glorie, ac si cœlestis Ierusalem videatur descendisse in terram; prout tamen spectat ad aliam vitam, est status generalis resurrectionis, & glorificationis sanctorum, & finalis consummationis omnium. Item cuiuslibet prædictorum statuum attribuit certa principia & certos fines. Vnde paulò post in eodem prologo & sub eodem notabili dicit sic: Primus status propriè cœpit à Spiritus sancti missione, licet alio modo cœperit à Christi prædicatione. Secundus verò propriè cœpit à persecutione Ecclesie facta sub Nerone Imperatore, quamvis alio modo cœperit à Stephani lapidatione vel Christi passione. Tertius verò cœpit à tempore Constantini Imperatoris ad fidem Christi conversi, seu à tempore Silvestri Papa, seu Concilij Niceni contra Arrianorum hæresim celebrati. Quartus verò propriè cœpit à tempore magni Antonij anachoreta, seu à tempore Pauli primi eremita, vel secundum Ioachim à tempore Iustiniani Augusti, de quo infra in decimo notabili amplius tangetur. Quintus verò propriè cœpit à tempore Karoli Magni. Sextus verò aliquantulum cœpit à tempore beati viri patris nostri Francisci. Plenius tamen debet incipere à damnatione Babylonis meretricis magna, quando præfatus angelus Christi signabit per suos futuram malitiam Christi. Septimus autem uno modo inchoat ab interfectione illius Antichristi, qui dicet se Deum & Messiam Iudeorum. Alio modo inchoat ab initio extremi iudicij omnium reproborum & electorum.

Hic autem nobis videtur, salvo in hoc & in omnibus sequentibus iudicio summæ sedis, quod

divisio illa statuum Ecclesiae septiformis intellecta sicut in sequentibus articulis declarabit, puta quod sextus & septimus status Ecclesiae notabiliter praemineant quinque primis, & sic rejiciant omnes illos, sicut Ecclesia Synagogam, haeretica sit censenda. Quod verò dicit hos septem status Ecclesiae in illis septem Apocalypsis visionibus describi, eo modo quo applicat & exponit, temerarium reputamus. De damnatione verò meretricis magnae in sequentibus apparebit.

II. Secundus articulus in eodem prologo dicit tredecim esse consideranda; & cum pervenit ad septimum considerabile, dicit sic: *Septimum est quare sextus status describitur ut notabiliter praeminens quinque primis, & sicut finis priorum, & tamquam initium novi seculi, evacuans quoddam vetus seculum, sicut status Christi evacuavit vetus testamentum & vetustatem humani generis.* Haereticus quoad totum prout jacet & sonant verba proprie intellecta, quia ad ipsa sequitur statum illum secundum scripturam Apostolorum statui praeminere & Ecclesiam novam Christi veterari, & per consequens interire. quae duo haeretica reputamus.

III. Tertius articulus in quinto notabili praedicti prologi ponens ordinem septem visionum Apocalypsis dicit sic: *Sexta autem visio, quae est de damnatione meretricis & bestia habentis capita septem, & de novis nuptiis agni & suae sponsae post meretricis damnationem fiendis, directius respicit rejectionem vetustatis Babylonicae & renovationem formae Christi.* Haereticus quoad tria. Primò quantum ad blasphemiam nominis, cum per illam meretricem intelligat, sicut inferius apparebit, Ecclesiam Romanam & universalem ei tamquam capiti adherentem. Secundò quantum ad hoc quod ait de ejus damnatione, intendens, sicut infra clarius

exprimet, hanc Ecclesiam totaliter & æternaliter condemnandam. Tertiò quantum ad novas nuptias agni & suæ sponsæ, cum Christus semel Ecclesia desponsata has nuptias, quæ quotidie peraguntur, in cœlesti gloria completurus, non sit aliquas alias novas nec secundas nuptias in hac mortali vita cum aliqua alia Ecclesia contracturus.

IV. Quartus articulus circa finem septimi notabilis dicit sic: *Et cum Babylon meretrix & bestia portans eam erit in suo summo, tunc erit nox ejus tenebrosissima de qua in psalmo dictum est: Posuisti tenebras, & facta est nox. in ipsa pertransibunt omnes bestię silvæ. Ipse sunt & bestia sexto die formata, post quas formatus est homo ad imaginem Dei, quia post has convertetur Israël cum reliquiis gentium, & apparebit Christiformis vita & imago Christi.* Ex predictis autem pater quare sexta & septima viso describunt principaliter solum finalem statum Ecclesie. Fit enim hoc ad plenius designandum quòd in sexto & septimo statu est solemnus finis priorum temporum & quoddam novum & solemne seculum. Hæreticus quoad duo. Primò quantum ad hoc quòd dicit quòd cum Babylon meretrix & bestia portans eam erit in suo summo, tunc erit nox ejus tenebrosissima; quia, sicut infra ex dictis suis manifestius apparebit, in toto isto tractatu per Babylonem ipse intelligit Ecclesiam Romanam & universalem ei obedientem, quam nos Ecclesiam catholicam appellamus, quæ non est Babylon civitas diaboli, sed Dei, nec meretrix, sed virgo; nec portata à diabolo, sed à Christo, non tenebrosa nec nocturna, sed fide illustrata, & de die gratiæ constituta. Secundò, quantum ad hoc quòd dicit quòd in sexto & septimo est solemnus finis priorum temporum: quia cum finis consummans & perficiens, de quo loquitur, sit melior his quæ

sunt ad finem, sequeretur quod status ille Apostolorum statui praeferretur. Cetera quae in articulo continentur de novo & solemnī seculo futuro in hac vita, in quo apparebit Christiformis vita & imago Christi quasi quodam modo mirabili & haecenus inexperto, temeraria & figmenta irratiōnabilia reputamus.

V. Quintus articulus in octavo notabili dicit sic: *Sextum verò membrum ipsarum visionum & septima visio hujus libri declarant quod in sexto tempore Ecclesiae est revelanda singularis perfectio vitae & sapientiae Christi, & quod vetustas prioris est sic uberter repellenda ut videatur quoddam novum seculum seu nova Ecclesia tunc formari, veteribus jam rejectis, sicut in primo Christi adventu formata est nova Ecclesia, veteri Synagoga rejecta. Et hinc est quod in his visionibus presentatur trinus Christi adventus, primus scilicet in carnem passibilem mundum redimens & Ecclesiam fundans, secundus in spiritum evangelicae vitae reformans & perficiens Ecclesiam primitus jam fundatam, tertius ad judicium glorificans electos cunctaque consummans. Licet autem secundus adventus sit in toto decursu Ecclesiae, & etiam in glorificatione sanctorum, nihilominus recte & congrue per quandam antonomasiam appropriatur tempori sexto. Haereticus quoad tria. Primo quantum ad hoc quod dicit revelandam esse in hac vita singularem perfectionem vitae & sapientiae Christi, quasi nondum aut non ita ad plenum ipsa fuerit haecenus revelata, cum primo ipsa fuerit per Christum Apostolis plenissime revelata, quantum condecet statum vitae & pertinet ad generalem statum Ecclesiae militantis. Secundo quantum ad illud quod sequitur, quod vetustas prioris temporis est sic universaliter repellenda ut videatur nova Ecclesia tunc formari, veteribus jam rejectis,*

sicut in Christi primo adventu formata est nova Ecclesia, rejecta veteri Synagoga. de quo in primo & secundo articulo dictum fuit. Tertiò quantum ad hoc quod dicit quòd adventus Christi in spiritum evangelicæ vitæ reformans & perficiens Ecclesiam primitus jam fundatam rectè & propriè per quandam antonomasiam appropriatur tempori sexto; quia hoc est illum statum, quantum ad dona spiritus sancti, excellenter Apostolorum præferre statui sicut priùs.

VI. Sextus articulus in decimo notabili dicit sic. *Secunda est quia sicut virtus radicis & stipitis rediuvat in ramo & fructu, sic & infectio utriusque; & ideo sicut tota virtus priorum temporum intendit generationem sexti & septimi status, sic tota malitia eis opposita cooperabitur malitiæ Antichristi & reliquorum exercentium electos sexti & septimi status.* Hæreticus, prout verba sonant accepta ad præcedentia. Consequenter, quantum ad hoc quod dicit quòd tota virtus priorum temporum intendit generationem sexti & septimi status, quia cum intentio sit de fine principali, qui ut sit melior est omnibus quæ sunt ad finem, sequeretur quòd sextus status & septimus essent meliores & perfectiores statu Apostolorum & omnibus præcedentibus simul sumptis.

VII. Septimus articulus in fine duodecimi notabilis dicit sic. *Notandum igitur quòd status Ecclesie à damnatione Babylonis id est Ecclesie carnalis usque ad finem seculi oportet habere tantum temporis spatium quòd totus orbis & totus Israël convertatur ad Christum, & quòd illud tempus ascendat à mane per gradus congruos usque ad meridiem, ac deinde per gradus congruos descendat ad tantam vesperam & noctem iniquitatis quòd vix inveniantur fides in terra, & quòd per abundantiam mali-*

tiæ Christus quasi compellatur ad iudicium venire. Absit enim quod tertius principalis status seculi appropriatè gerens imaginem Spiritus sancti sit momentaneus aut tanto operi ridiculosè & improporionaliter abbreviatus. Hæreticus quoad duo. Primo quantum ad id quod dicit de damnatione Babylonis id est Ecclesiæ carnalis, intelligendo per Babylonem & per Ecclesiam carnalem Ecclesiam catholicam sicut priùs. Secundo quantum ad hoc quòd horum tertius principalis status seculi gerit appropriatè imaginem Spiritus sancti: quia hoc est sibi plusquam statui Apostolorum appropriare Spiritum sanctum. quod est sæpius reprobatur. Quòd verò finalem mundi statum prolongat in magnum temporis spatium, temerarium reputamus.

VIII. Articulus octavus in tredecimo notabiliter dicit sic: *In sexto autem die seu tempore primo creata sunt animalia irrationabilia, scilicet iumenta, reptilia, & bestie, & post hæc creatus est homo ad imaginem Dei cum muliere ex ipso formata. Bestie enim & reptilia sunt regna paganorum & sectæ Pseudo-Prophetarum, que sexto Ecclesiæ tempore contra ipsam atrocius sævire permittentur. Iumenta verò sunt simplices ad obedientiam prompti & ad onera activi. Ordo autem evangelicus est tamquam homo rationalis ad Dei imaginem factus, & ipse subjiciet bestias & omnem terram, & prærit piscibus & avibus, id est, omnibus ordinibus tempore quinto formatis. Distinguetur autem in Prælatos & collegium subditorum quasi in virum & uxorem. Temerarius quantum ad hoc quòd asserit quòd in sexto tempore ordo quidam evangelicus subjiciet sibi regna paganorum & omnem terram, quod est incerta divinatio de rebus singularibus contingentibus & futuris per Dei revelationem non probata, cui soli cognita sunt futura. Item*

quantum ad hoc quod dicit quòd ille ordo evangelicus prærit omnibus ordinibus quinto tempore formatis, quod est etiam comparatio præsumptuosa, nec ratione nec auctoritate probata.

IX. Nonus articulus in eodem tredecimo notabili dicit sic. *Sicut etiam in sexta ætate rejecto carnali Iudaismo & vetustate prioris seculi venit novus homo Christus cum nova lege vita & cruce, sic in sexto statu rejecta carnali Ecclesia & vetustate prioris seculi renovabitur Christi lex & vita & crux.* Propter quod in ejus primo initio Franciscus apparuit Christi plagis characterizatus & Christo totus con crucifixus & configuratus. Hæreticus, & horrendus quantum ad hoc quod dicit de rejectione Ecclesiæ. Absit enim à cordibus fidelium quòd Ecclesia catholica, quam carnalem blasphematur, sit quasi vetusta à Christo rejicienda eo modo quo vetus synagoga à Christo primitus est rejecta.

X. Decimus articulus in eodem tredecimo notabili dicit sic. *Sexto verò certamini, quod percussa Babylone à Medis est duplex, unum scilicet sub Indith, & alterum sub Hester, correspondet conflictus duplex post damnationem meretricis & carnalis Ecclesiæ fiendam à decem cornibus bestiae, quorum primus erit ab ipsa bestia ascendente de abyssu & sexto capite ejus, secundus verò à bestia ascendente de terra, id est, à caterva Pseudo-Prophetarum & à Pseudo-Propheta capite ipsorum.* Hæreticus sicut prius quantum ad id quod dicit post damnationem meretricis & carnalis Ecclesiæ fiendam à decem cornibus bestiae: quia post hoc intelligit exterminium totale Ecclesiæ quæ nunc est fiendum per decem cornua bestiae, quæ inferiùs exprimit decem Reges.

XI. Articulus undecimus in prænotandis ad secundum capitulum Apocalypsis dicit sic. *Sexta autem, scilicet Ecclesia, quæ dicitur habere ostium*

scripturarum ac prædicationis & cordium convertendorum apertum. Quia intelligit, sicut ex præcedentibus & sequentibus apparet, quòd hæc triplex apertio illi statui competat singulariter aut excellenter respectu quinque statuum prædictorum, quod est specialiter propter Apostolos sæpius reprobatum.

XII. Articulus duodecimus secundo capitulo exponens illud, *Sin autem venio, tibi amovebo candelabrum tuum de loco suo, post columnam & dimidiam dicit sic. Consimiles ferè rationes inveniet de ultimo casu novissimi cursus quinti temporis ecclesiastici, & translationis primatus Babylonis in novam Hierusalem.* Hæreticus quoad duo. Primò quantum ad hoc quod dicit de ultimo casu novissimi cursus quinti temporis ecclesiastici, ubi omnino nomine Babylonis & carnalis meretricis Ecclesiæ, agit simpliciter de Ecclesia quinti temporis quo à Christo decurrit quinque temporibus quæ descripsit, intendens eam in fine quinti temporis casuram, cum sit hæreticum simpliciter Ecclesiam dictam id est universalem & catholicam aliquo tempore ruituram. Secundò quantum ad hoc quod dicit de translatione primatus Babylonis in novam Hierusalem: quia translatio alicujus ab uno in aliud non est nisi ab eo in quo erat in illud in quo non erat. Primatus autem Ecclesiæ ab eo tempore quo Petrus, qui à Christo accepit primatum, resedit Romæ, finaliter non fuit in aliqua Ecclesia nisi in Ecclesia Romana. Dicere ergo quòd primatus transferetur à Babylone in novam Hierusalem includit tres hæreses. Prima, quòd Ecclesia Romana sit vel futura sit Babylon; secunda, quòd Ecclesia Romana primatum perdere debeat aliquando; tertia, quòd nova quædam Ecclesia alia citra pa sit futura.

XIII. Tertius decimus articulus super tertium capitulum exponens illud, *Qui habet clavem*, dicit sic: Significatur etiam per hoc proprium donum & singularis proprietas tertij status mundi sub sexto statu Ecclesie inchoandi & spiritui sancto per quandam antonomasiam appropriati. Sicut enim in primo statu seculi ante Christum studium fuit patribus enarrare magna opera Domini inchoata ab origine mundi, in secundo verò statu à Christo usque ad tertium statum cura fuit filiis querere sapientiam mysticarum rerum & mysteria occulta à generationibus seculorum, sic in tertio nil restat nisi ut psallamus & jubilemus Deo laudantes ejus opera magna & ejus multiformem sapientiam & bonitatem in suis operibus & scripturarum sermonibus clare manifestatam. Sicut enim in primo tempore exhibuit se Deus pater ut terribilem & metuendum, unde tunc claruit ejus timor, sic in secundo exhibuit se Deus filius ut magistrum & revelatorem & ut verbum expressissimum sapientie sui patris. Ergo in tertio tempore Spiritus sanctus exhibebit se ut flammam & fornacem divini amoris & ut cellarium spiritualis ebrietatis & ut apothecam divinatorum aromatum & spiritualium unctio- num & unguentorum, & ut tripudium spiritualium jubilationum & jucunditatum, per quam non solum simplici intelligentia, sed etiam gustativa & palpativa experientia videbitur omnis veritas sapientie verbi Dei incarnati & potentia Dei patris. Christus enim promisit quòd cum venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem, & ille me clarificabit &c. Hæreticus quantum ad quatuor, Primò quantum ad hoc quòd spiritui sancto per quandam antonomasiam appropriat tertium statum mundi, præferens in hoc ipsum Apostolorum statui sicut prius. Secundò quantum ad hoc quòd tempus ante Christum appropriat patri, tempus à Christo

usque ad tertium statum filio, tempus tertium spiritui sancto. pro quanto sepatet errorem illorum hæreticorum qui secundum tres personas distinguunt tres leges, legem veterem scilicet, quam attribuunt Patri, legem evangelij quod habemus, quam attribuunt Filio, & legem libertatis futuram, quam dicunt Spiritus sancti. Tertio quantum ad hoc quod dicit quod in tertio statu Spiritus sanctus se exhibebit ut flammam & fornacem divini amoris &c. [tamquam] Spiritus sancti dona excellentia, quæ sequuntur quasi in primo Christi adventu, ita nullomodo aut non ita ad plenum fuerint adimpleta sicut illo tempore sunt implenda. Quarto quantum ad hoc quod sequitur. *Christus enim promisit quod cum venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Per hoc enim videtur innuere quod promissio illa à Christo Apostolis facta non fuerit impleta in eis in die Pentecostes. quod est hæresis jam damnata.

XIV. Quartus decimus articulus ibidem post quindecim lineas subjungit. *Sicut primo tempore conversus est mundus ad Christum per stupendas & innumerabiles virtutes miraculorum, sic decet quod in finali tempore convertatur iterum orbis per præclara & superadmiranda & superabundantia lumina sapientia Dei & scripturarum suarum, & maxime quia oportet statum illius temporis elevari & intrare ad ipsa lumina suscipienda & contemplanda. Cooperabitur ad hoc tota præcedens illuminatio priorum statuum & universalis fama Christi & sue fidei & sue Ecclesie per totum orbem diffusa à tempore primæ conversionis mundi continuè usque ad tempora ista. Hæreticus quantum ad hoc quod innuit quod in finali tempore Ecclesie militantis erunt præclara superadmiranda & superabundantia lumina sapientia Dei & scripturarum suarum, & cetera hujusmodi quæ subjungit, quod non solum unus aut duo aut aliqui*

aliqui pauci illius temporis excedant, sed quòd status ille communiter excedat statum Apostolorum & præcedentium Doctorum omnium in divina sapientia & scripturis. quod specialiter propter Apostolos reprobamus.

XV. Quintus decimus articulus ibidem post quindecim lineas subjungit. *Consurgitque ex hoc quoddam mirabile & valde notabile, videlicet quòd status sextus generatio major erit præcedentibus in susceptione gratiarum & familiarium signorum amoris Christi ad eum, tanto habebit unde plus Christo & statibus præcedentibus humilietur, quia potius præfertur eis in pati seu recipere quàm in agere vel dare, & potius in felicitate habente speciem præmij quàm in laborioso opere habente rationem meriti.* Hæreticus quantum ad hoc quod dicit quòd sextus status erit major præcedentibus in susceptione gratiarum & familiarium signorum amoris Christi ad eum, & quòd præfertur eis in recipere & in felicitate habente speciem præmij. propter Apostolos specialiter sicut supra.

XVI. Sextus decimus super idem secundum capitulum super verbo *Non negasti nomen meum* dicit sic. *Nota quomodo hoc præclare competit sexto statui, cujus propriè est profiteri & servare evangelicam legem seu regulam, non solum præceptorum, sed etiam consiliorum Christi.* Hæreticus, quia innuit quòd servare legem evangelicam non competierit vel minùs competierit prioribus statibus quàm futuro alicui in hac vita. & hoc maximè propter Apostolos sicut priùs.

XVII. Decimus septimus ibidem exponens illud *Quoniam servasti verbum patientia*, dicit sic. *Vtroque etiam modo convenit perfectiùs sexto statui, & etiam alio tertio modo, quia ipse servabit verbum seu regulam evangelicam egestatis & humilitatis*

et patientia, cum nullo pro quacunque re temporali litiganti, immo suos persecutores et inimicos cum summa pace et patientia perfectissime diligenti. Hæreticus prout jacet, quia intelligere videtur, sicut verba innunt, quod sextus status perfectius servabit regulam evangelicam, quantum ad omnia hic expressa, quàm quicumque alius status de quinque præcedentibus. quod semper propter Apostolos probamus.

XVIII. Decimus octavus &c. exponens illud *Ecce venio citò, paulò post* dicit sic. *Item sicut soli primo comminatus est translationem Ecclesie sua de loco suo, sic soli sexto significat quod si non perseveraverit, ejus corona ad aliud transferetur.* cujus mystica ratio est, quia sicut primus status habuit primatum respectu totius secundi generalis status mundi qui ab Apostolo vocatur tempus seu ingressus plenitudinis gentium, sic sextus habebit primatum respectu totius tertij generalis status mundi duraturi usque ad finem seculi. Ne ergo de suo primatu superbiant aut inflentur, quasi non possint ipsum perdere, aut quòd alius non possit substitui eis et fieri aequè dignum, insinuaturs eis prædicta translatio. Hæreticus, sicut ponat in Ecclesia duos primatus Ecclesie, quorum primus in quinto tempore Ecclesie deficiat, & secundus in sexto tempore incipiat. quod hæreticum reputamus. Confitemur tamen unum esse primatum in tota Ecclesia Dei penes Romanam Ecclesiam residentem, qui à Petro incipiens, sine interruptione & translatione usque nunc continuatus est, & semper continuabitur in ejus legitimis successoribus usque ad seculum consummatum; sicut ponat in eadem duos primatus dignitatis, sicut duos sanctitatis.

XIX. Decimus nonus articulus paulò post dicit sic. *Secunda ratio est, quia uterque illorum sub*

stitutus est alteri. Nam sicut gloria quæ fuerat Synagoga parata & Pontificibus suis, si in Christum credidissent, translata fuit ad primitivam Ecclesiam & ad pastores ejus, sic etiam gloria parata finali Ecclesia quinti status transferetur, propter ejus adulteria, ad electos sexti status. Vnde & in hoc libro vocatur Babylon meretrix circa initium sexti status damnanda. Hæreticus quoad tria. Primò quantum ad hoc quòd comparando æquiperat in malo culpæ & pœnæ Ecclesiam quinti temporis Synagogæ, secundò quantum ad hoc quòd dicit gloriam Ecclesiæ transferendam sicut gloriam Synagogæ, tertio quantum ad hoc quòd dicit Ecclesiam & Babylonem meretricem esse damnandam, intelligens hoc dictum de Ecclesia quæ nunc est quinti temporis, quod est superius reprobatum.

XX. Vicesimus in quinto capitulo exponens illud *Et vidi in dextera*, parum post duas columnas dicit sic. *In sexta verò Babylon adultera & à suo viro scilicet Christo abalienata subvertitur per maximum terra motum & per iram agni, prout sexta apertio narrat.* Hæreticus, quia hæc omnia intelligit sicut supra & infra de nostra Ecclesia Christi sponsa.

XXI. Vicesimus primus in sexto capitulo exponens quod dictum est illis ut requiescerent, dicit sic. *Referendo verò prædicta ad finem quinti status, designatur quòd tunc tot & tanta scelera in carnali Ecclesia inundabunt, & jamdiu est inundare cœperunt, quòd tam sancti præteriti quàm præsentis ex tanta malorum inundantia ferè usque ad desperationem contristati cum grandi clamore expetunt & adhuc amplius expetent judicium fieri pro ipsis & contra reprobos.* Et post pauca subdit. *Designatur etiam quòd magnalia terti status generalis totius orbis nullis aut paucis sunt aperta usque ad*

apertionem sexti sigilli, seu usque ad finem quinti status. Hæreticus quantum ad hoc quod dicit quod sancti præteriti ferè usque ad desperationem contristantur, sicut verba sonant propriè intellecta. Videtur etiam temeraria expositio quam fingit de clamore quorundam expetentium vindictam de malis de Ecclesia, pro quibus continuè orant sancti, cùm sancti Doctores illud communiter exponant de animabus sanctorum martyrum vindictam expetentium de tyrannis Ecclesiæ persecutoribus, in hoc se divinæ justitiæ conformando. Item temerarium videtur quod asserit magnalia tertij status Ecclesiæ generalis de novo aliquibus revelanda, sic quòd non fuerunt pluribus aliis, saltem Apostolis revelata ex quo tangunt statum Ecclesiæ generalis.

Refert hunc
locum Alu.
Pelag. lib. 1.
de planctu
Eccles. c. 59.

XXII. Viceſimus secundus exponens illud sexto capitulo, *Et vidi cùm aperuisset sextum sigillum, dicit sic. Ex quo igitur per Romanæ Ecclesiæ authenticam testificationem & confirmationem constat regulam Minorum per beatum Franciscum editam esse verè & propriè illam evangelicam quam Christus in seipso servavit, & Apostolis imposuit, & in evangelis suis conscribi fecit, & nihilominus constat hoc per irrefragabilia testimonia librorum evangelicorum & ceterarum scripturarum sanctarum & per sanctos expositores earum, prout alibi est superabundè monstratum, constat etiam hoc per indubitabile testimonium sanctissimi Fratris sci ineffabili sanctitate & innumeris Dei miraculis confirmatum, & precipue gloriosissimis stigmatibus sibi à Christo impressis patet ipsum verè esse angelum apertionis sexti sigilli. Vbi videtur de regula beati Francisci, quam verè & propriè illam evangelicam & cetera quæ de ipsa adjungit, quòd si hæc verba capit secundùm intellectum & declarationem decretalis Exiit qui seminat, verum dicit. Si autem intelligit, sicut*

ipse alibi declarat, & sui sequaces asserunt, quod regula beati Francisci sit verè & propriè idem & idipsum quod Christi evangelium & è converso, & quod Dominus Papa non habet potestatem super eam sicut nec super evangelium, vel quicquid est in regula beati Francisci, totum Christus ad litteram servaverit & Apostolis imposuerit observandum, hoc totum simpliciter reputamus hæreticum & ridiculum & insanum; nec istud probatur per aliquod testimonium quod inducat.

XXIII. Vicesimus tertius post prædicta immediate subjungit hæc. *Igitur commemorato est adhuc notandum à quo tempore debeat sumi initium hujus sextæ apertionis Videtur enim quibusdam quod ab initio ordinis & regula sancti patris præfati, alij verò quod à solemnî revelatione tertij status generalis continentis sextum & septimum statum Ecclesie facta Abbati Ioachim & fortè quibusdam alijs sibi contemporaneis, alij verò quod ab exterminio Babylonis & Ecclesie carnalis per decem cornua bestie id est per decem Reges fiendo, alij verò quod à suscitatione spiritus seu quorundam ad spiritum Christi & Francisci, tempore quo ejus regula est à pluribus nequiter & sophisticè impugnanda & condemnanda ab Ecclesia carnalium & superborum, sicut Christus condemnatus fuit à Synagoga reproba Iudæorum. Hoc enim oportet præire temporale exterminium Ecclesie, sicut illud præiit exterminium Synagoge. Hoc enim totum, prout jacet, hæreticum reputamus: quia licet Ecclesia Romana regulam beati Francisci & omnem aliam quam approbavit & confirmavit possit cassare & infirmare, ordinem in ea fundamentum cassando illo modo quo cassavit aliquos ordines à se primitus confirmatos, absit tamen ut regulam illam sanctam & bonam unquam condemner tamquam malam & illicitam, quod verbum*

condemnationis importat. nec est unquam Ecclesia Romana nec universalis, quam blasphemat Ecclesiam carnalium & superbiorum, factura condemnationem similem Christi condemnationi in malo, nec passura exterminium sicut pertulit synagoga. Verum est tamen quòd Ecclesia Romana illius regulæ falsum intellectum, quem iste & illi de sua secta astruunt, meritò condemnavit. Et si ipse hanc condemnationem sentiat esse condemnationem evangelij, ac per hoc similem in pœna & culpa condemnationi Christi factæ à Synagoga, sicut ejus verba innuunt, istud simpliciter hæreticum reputamus. Assignmentem verò quatuor initiorum, quam facit, reputamus temerariam & confictam.

XXIV. Vicesimus quartus post prædicta ad unam columnam subjungit. *Sicut enim David inuncto & spiritu Domini in eum directo, spiritus Domini recessit à Saul plusquam antè, & exagitabat eum spiritus nequam, prout dicitur primo Regum XVI sic ex quo in pauperes evangelicos fuit manifestè spiritus Dei directus & eos ad officium prædicationis auctoritate apostolica destinans & inungens, cœperunt multi contra eos diabolico spiritu agitari & in simonias ac luxurias & avaritias & fastus & pompas enormiter præcipitari. Unde sol fidei & ecclesiastici regiminis factus est niger, & quasi saccus de pilis porcorum & ferarum contextus. Hæreticus quoad illud ubi dicit Sol fidei factus est niger, intelligendo, ut verba sonant, quòd claritas fidei Romanæ vel universalis Ecclesiæ ex toto deficiat vel ullo tempore depravetur.*

XXV. Vicesimus quintus post prædicta ad duas columnas dicit sic. *Si quæras quare Franciscus cum primis sui ordinis sociis non fuit personaliter in initio tertio & quarto, sicut Christus cum suis Apostolis fuit tempore prædicationis & crucifi-*

xionis in initio novæ legis assimilato tertio initio hujus sextæ apertionis, Petrus etiam & Paulus Apostoli ejus fuerunt passi sub Nerone & Simone mago se Christum fingente, in quo tempore Judæa per Vespasianum à Nerone missum cæperat jam destrui, & paulo post fuit tota subversa. quod quidem tempus assimilatur quarto initio hujus sextæ apertionis, in quo carnalis Ecclesia percutietur. Hæreticus quoad duo. Primò quantum ad hoc quod dicit in initio novæ legis assimilato tertio initio sextæ apertionis, quod dicit esse à suscitatione spiritus vel quorundam ad spiritum Christi & Francisci, intelligendo per suscitatos à spiritu, ut infra dicit, illos qui ad puerum dicunt se velle beati Francisci regulam observare quasi zelatores purissimi spiritus, sequentes tamen pertinaciter intellectum ab Ecclesia condemnatum: quia per hoc præsupponendo innuunt initium fidei assimilari initio schismatis & hæresis per Ecclesiam condemnatæ. Secundò quantum ad hoc quod innuit quòd sicut Judæa fuit tota subversa, sic similiter carnalis Ecclesia percutietur, intelligendo de Ecclesia catholica sicut priùs, quia illa secundùm fidem nullo tempore subvertetur.

XXVI. Vicessimus sextus post prædicta immediatè subjungit. Dicendum quod ad hoc potest octuplex ratio dari. Prima est generalis. Non enim oportet nec congruit quòd posteriora prioribus sibi correspondentibus in omnibus conformentur. Secunda est, quia persona Christi correspondet in sexta apertione unus ordo plurium personarum, sic secundùm suam proportionem augendus sicut Christus secundùm suum corpus fuit usque ad perfectam ætatem viriliter auctus. Tertia est, quia populus Christianus fuit per viros evangelicos multiplici & saltem trina citatione citandus ad pœnitentiam, & hoc cum congruis dilationibus seu expectationibus. Unde sicut sub N.º dato

sunt centum anni dilationis seu expectationis hominum ad poenitentiam, sic & hic satis congruè tantundem vel circa. Quarta est, quia, prout super evangelio ostendi, Christus pauco tempore debuit inter nos vivere & pauciori predicare, nec suis discipulis debuit altum spiritum dare usque post ejus mortem & resurrectionem, ac per consequens nec Ecclesiam suam solemniter instruere per eosdem, neq; ipse pro se eguit multo tempore roborari ad sustinendum condemnationem à summis Pontificibus Iudaeorum & ab omnibus consentientibus eis. Nisi autem ordo evangelicus per Franciscum renovatus esset in multis, & saltem sub duabus vel tribus generationibus propagatus & solemnifatus, non esset nec ipse nec populus ab eo ducendus sufficienter dispositus ad authenticam condemnationem condemnationi Christi consimilem subeundam. Quinta est, quia tentatio hujus condemnationis debet esse valde seductoria, ita ut ferè in errorem inducantur electi. Debet etiam esse zeli acerrimi contra electos. Et ideo oportuit praefatum ordinem praecurrisse tanto tempore ante ipsam quòd ascendisset à mane usque ad meridiem, ac deinde declinasset usque ad vesperam, & quòd ex ipso prodirent acerrimi zelatores carnis gloriae ejus contra zelatores primi & purissimi spiritus ejus, & etiam quòd merito sua tepiditatis tantam & talem tentationem incurrat. Sexta est, quia sicut Christi persona & vita fuit exemplar totius Ecclesiae futurae, sic decuit quòd prima pars ordinis usque ad excidium Babylonis esset tepida imago totius partis sequentis, ut scilicet principium corresponderet principio, & medium medio, & terminus termino. Septima est, ut prima pars conformaretur principio & medio & termino quinti status, cum quo convenit, & etiam totius Ecclesiae, cujus initium humile & plenum egestate, medium verè praclarum & expansum in orbem, finis verò ves-

pertinus & tepidus. Et secundum quosdam coaptantur ei tres anni & tres menses à Christi baptismo usque ad ejus mortem elapsi, sumendo annum pro triginta annis quos quidem Christus habuit cum baptizatus est. Quidam verò his addunt tres menses predicationis Iohannis Baptista, ut sic sint contum quinque anni. Sciendum tamen quòd huiusmodi coaptationes nihil habent certitudinis nisi aut per facti evidentiam inclarescant aut per revelationem indubitabilem, aut nisi per aliam auctoritatem scripture sacra necessario probentur. Multis enim modis & quasi innumeris possunt tales coaptationes formari. Iuxta quod possemus dicere quòd per unum annum intelligantur centum anni vel mille vel quadraginta vel decem, & sic de aliis. Octava ratio est, quia speciales errores contra regulam evangelicam oportuit prius callidè & fortiter seminari & radicari antequam perfectas spinas emittant, & priusquam evomant suum totale venenum. Institutio autem ordinis & regula evangelica ejus dedit multis occasionem invidia & zeli amari contra ipsum & excogitandi contraria sibi. Vnde & sicut primus Herodes necavit infantes ut occideret Christum infantem, sic circa primordiale infantiam huius ordinis Regibus mundi devotè adorantibus Christi paupertatem in ipso, notus Herodes doctorum carnalium damnavit statum evangelica mendicitatis. Ex quo multi boni & teneri conceptus in pluribus sunt necati; isteque error varias radices misit & mittet usquequo surgat secundus Herodes. Oportuit etiam è contrà electos per oppositum zelum & exercitum erudiri contra huiusmodi erroris fundamenta & machinamenta, ut in die tentationis minus feriantur & concutiantur à jaculis iam prævisis. Temerarius quoad multa, hæreticus quoad aliqua. Vnde quod dicit in secunda ratione quòd persona Christi respondet unus ordo plurium perso-

narum secundum suam proportionem augendus sicut Christus secundum suum corpus fuit auctus, hæreticum cum præcisione acceptum, cum corpori Christi vero pro uno corpore mystico tota & universalis Ecclesia respondeat, & non sola aliqua eius portio singularis. Quantum autem ad tertiam rationem, in qua innuit populum Christianum infra centum annos vel circiter esse delendum, sicut sub Noë diluvio mundus periit postquam fuerat per centum annos ad pœnitentiam expectatus, reputamus divinationem falsam & temerariam & adaptationem fatuam, indebitam, & ineptam. Quantum verò ad quartam rationem, ubi dicit ordinem evangelicum & populum ab eo ducendum condemnationem authenticam condemnationi Christi similem subituros, intelligendo illam condemnationem fiendam per Ecclesiam, sicut innuit nomen condemnationis authenticæ, quia ad solam Ecclesiam Romanam vel universalem spectat ordines approbare vel etiam reprobare, hoc hæreticum reputamus. Quantum autem ad quintam rationem, ubi dicit quòd oportet ex ipso ordine evangelico prodire evangelicos zelatores gloriæ carnalis contra zelatores primi & purissimi spiritus eius, divinationem fatuam & iudicium falsum & temerarium reputamus. Quantum ad sextam rationem, ubi tangit excidium Babylonis, hæreticum sicut prius. Quantum ad octavam rationem de evangelica regula & de zelo opposito electorum, hæreticum sicut prius. De secundo autem Herode, quem vaticinatur futurum & impugnaturum evangelicam paupertatem, sicut fuit à principio ordinis per novum Herodem doctorum carnalium impugnata, reputamus divinationem temerariam & fantasticam, adaptationem frivolum, & probationem nullam.

XXVII. Vicesimus septimus post prædicta ad unam columnam exponens illud *Et factus est sol niger*, dicit sic. *Tunc enim totus status Ecclesie in Prælatibus & plebibus & religiosis funditus subvertetur, præter id quod in paucis electis remanebit occultè. Tunc etiam tam in oculis infidelium quàm in oculis fidelium tunc apostatantium vel desperatè morientium nigrescet lux solaris fidei, ipsaque Ecclesia apparebit quasi luna cruentata, non solum propter stragem occisorum ejus, sed etiam quia tunc plenius patebit qualiter fuerat luxuriis abominabiliter menstruata & nefandis impietatibus & crudelitatibus plena.* Et post duodecim lineas subjungit. *Est enim tunc nova Babylon sic judicanda sicut fuit carnalis Hierusalem, quia Christum non recepit, immo reprobavit & crucifixit. Vnde Luca XXIII. prædicit ei Christus mala consimilia istis dicens: Filia Ierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete. Et paulò post. Tunc incipient dicere montibus, Cadite super nos, & collibus, Cooperite nos.* Hæreticus quantum ad hoc quod dicit circa finem: *Est enim tunc novâ Babylon sic judicanda sicut fuit carnalis Hierusalem, quia Christum Dominum crucifixit; quia per novam Babylonem intelligit illam eandem Ecclesiam de qua supra immediatè fecerat mentionem. Aliàs sua probatio & applicatio esset nulla. Vnde cum supra immediatè loqueretur de Ecclesia universali & catholica, & de nulla alia, quia illa sola habet finaliter omnes electos, apparet quòd illam dicit esse judicandam sicut synagogam in judicio, judicio scilicet reprobationis, quod est hæreticum & blasphemum.*

XXVIII. Vicesimus octavus undecimo capitulo exponens illud, *Et vidi angelum alterum ascendentem*, dicit sic. *Hic ergo angelus est Franciscus, evangelicæ vitæ & regulæ sexto & septimo tem-*

pore propagande & magnificande renovator & sum-
 mus post Christum & ejus matrem observator. Et
 post octo lineas de eodem sancto subjungit. Audi-
 vi etiam à viro spiritali valde fide digno, & fra-
 tri Leoni Confessori & socio beati Francisci valde
 familiari, quoddam huic scriptura consonum, quod
 nec assero, neque scio, nec censeo esse asserendum, sci-
 licet quòd tam per verba fratris Leonis quàm per pro-
 priam revelationem sibi factam perceperat quòd bea-
 tus Franciscus in illa pressura tentationis Babylonica,
 in qua ejus status & regula quasi instar Christi
 crucifigetur, resurget gloriosus; ut sicut in vita &
 in crucis stigmatibus est Christo singulariter assimi-
 latus, sic & in resurrectione Christo assimiletur necessa-
 ria tunc suis discipulis confirmandis & informandis
 sicut Christi resurrectio fuit Apostolis confirmandis
 necessaria, & super fundatione & gubernatione futu-
 ra Ecclesie informandis. Ut autem resurrectio ser-
 vi patenti grandis dignitatis distaret à resurrectio-
 ne Christi & sue matris, Christus statim post triduum
 resurrexit, & mater ejus post quadraginta dies re-
 surrexisse dicitur à quibusdam non omnino spernendis,
 iste vero post totum tempus sui ordinis usque ad cru-
 cifixionem ipsius cruci Christi assimilata & Fran-
 cisci stigmatibus presignata. Falsus, fatuus, & teme-
 rarius quoad duo. Primò quantum ad hoc quòd di-
 cit quòd beatus Franciscus fuit post Christum & e-
 jus matrem evangelicæ vitæ & regulæ summus ob-
 servator: quia hoc est ipsum præferre omnibus
 sanctis novi testamenti, quòd specialiter propter
 Apostolos temerarium est, & credimus esse falsum.
 Secundò quantum ad id quòd narrat ab alio sibi
 dictum de crucifixione status & regulæ beati Fran-
 cisci & de ejusdem sancti corporali resurrectione
 ante alios singulariter futura. Hoc enim & conse-
 quentia ad istud fictionem phantasticam reputa-

mus, nec dignam relatione aliqua nec scriptura.

XXIX. Vicesimus nonus exponens illud *No-
lite nocere terræ &c.* dicit sic. *Ex prædictis autem
patent aliqua rationes quare ante temporale exter-
minium novæ Babylonis sit evangelicæ vitæ veritas
à reprobis solemniter impugnanda & condemnanda,
è contra à spiritualibus suscitandis ferventiùs defen-
denda & observanda & acutiùs ac clarùs intelli-
genda & prædicanda, ut merito ibi sit quoddam so-
lemne initium sextæ apertionis. Quamvis autem à
plurimis fide dignis audiverim sanctum patrem nos-
trum Franciscum hanc tentationem pluries prædixis-
se, & etiam quòd per ejus status professores esset
maligniùs & principaliùs exercenda, nihilominus
quasdam rationes subinsinuo. Hæreticus quantum ad
hoc quod dicit de exterminio novæ Babylonis, de
condemnatione veritatis evangelicæ, eo modo quo
superiùs est deductum. Per hoc autem quod dicit
quòd veritas vitæ evangelicæ est per professores
ejus status maligniùs & principaliùs exercenda
& solemniter condemnanda, & è contrà à spiri-
tualibus suscitandis ferventiùs defendenda, cum
illi de secta sua pertinaciter teneant & defendant
intellectum regulæ beati Francisci ab Ecclesia con-
demnatum, communitate ordinis in contrarium
regulam observante secundùm intellectum ab ea-
dem Ecclesia solemniter approbatum, apparet quòd
quicquid supra evomuit mali & infra evomet
contra Ecclesiam carnalem de persecutione & con-
demnatione vitæ Christi & regulæ evangelicæ &
beati Francisci & spiritualium, totum intelligit de
Ecclesia Romana & universali sibi adhærente, quæ
tales pestiferos cum sua pestifera secta & doctri-
na persequitur justitia mediante.*

XXX. Tricesimus post prædicta immediatè
subjungit. *Decem enim ipsam præire Primò, ut justè*

Dei iudicio carnalis Ecclesia prout meruit exerceatur, & ejus malitia crescat, & consummetur usque ad impugnationem vite & spiritus Christi. Secundo, ut finis secundi status generalis concordet fini synagoga & primi status generalis. Finis enim illius fuit in Christi condemnatione & crucifixione. Tertio, ut spiritus in viris evangelicis tepefactus & quasi extinctus seu consopitus suscitetur. Quarto, quia expedit veritatem evangelice vite & regulae per concertationem validam prius clarificari & exaltari ante magni Antichristi adventum. Quinto, ut subsequens iudicium de carnali Ecclesia per decem Reges fiendum sit & appareat justus & Christo honorabilis. Ex hoc enim evidenter patebit quod non sua Ecclesia sed potius inimica & persecutrix est ab illis exterminata. Ad cujus majorem evidentiam spectat quod electi erunt extunc sic ab ea sequestrati à synagoga à tempore Christi usque ad subversionem ejus factam per Titum & Vespasianum. Propter quod infra decimo octavo, ubi de venturo casu Babylonis agitur, dicit vox de caelo: Exite de illa populus meus, & ne participes sitis delictorum ejus, & de plagis eorum non accipiatis, quoniam pervenerunt peccata ejus usque ad caelum &c. Sexto, quia secundum ordinem veritatum Christi impugnantiarum & per praelia clarificandarum debet primo impugnari ejus exemplaris vita &c. Septimo, quia prius expedit tyrones intra suos exerceri & probari antequam mittantur longè ad universalia bella cum extrinsecis gentibus totius orbis committenda &c. Octavo, quia sicut caecitas Iudaeorum & zelus fuit occasio salutis gentium secundum Apostolum Rom. XI. &c. sic in proposito dicendum. Nona ratio sequitur ex errorum seminibus jam in Ecclesia plantatis & radicatis. Nam ferè omnes Clerici & regulares possidentes aliquid in communi videntur minus bene

sentire de evangelica abrenuntiatione huiuscemodi
communium. Multi etiam abrenuntiationem hanc se-
cundum rem vel secundum apparentiam preferentes
sic amant & estimant laxam vitam quòd usum pau-
perem seu moderatè restrictum à voto professionis evan-
gelica dicunt esse exclusum & etiam debere excludi.
Omnes autem hi & illi sic videntur ambire prela-
tiones Ecclesiæ altas & opulentas sicque anhelare ad
habenda & procuranda privilegia dispensativè la-
xantia regulares restrictiones primitus institutas quòd
cæcus est qui non videt quòd de tanta radice colubri
egredietur regulus absorbens volucrum & volatum
evangelicæ vitæ & plures volantes cum alis ipsius.
Decima est, quia nisi in multitudine carnalis Eccle-
siæ praireret grandis excæcatio & obduratio, non es-
sent congruè & condignè dispositi ad apostatandum
in sectam Antichristi. Hæreticus quantum ad sex.
Primò quantum ad hoc quod dicit in prima ratio-
ne quòd carnalis Ecclesia prout meruit exercetur,
ut ejus malitia crescat & consummetur usque ad
impugnationem vitæ & spiritus Christi, quòd per
carnalem Ecclesiam, ut ex præcedentibus & se-
quentibus apparet, intelligat Romanam Ecclesiam
& universalem & tamquam capiti adhærentem; de
qua hæreticum est hoc sentire. Secundò quantum
ad id quod dicit in secunda ratione quòd finis hu-
jus Ecclesiæ est finis secundi status Ecclesiæ gene-
ralis. Per quod manifestè apparet quòd loquitur
de Ecclesia universali & catholica, concordabit fini
synagogæ & fini primi status Ecclesiæ, qui fuit in
Christi condemnatione & crucifixione. Hoc enim
est dicere quòd Ecclesia universalis Christum con-
demnabit & crucifiget, & quòd ipsa ante finem
seculi finietur. quorum quodlibet continet hæresim
manifestam. Tertiò quantum ad illud quod dicit in
quarta ratione de veritate evangelicæ vitæ & re-

gulæ clarificanda & exaltanda, intelligendo per illam veritatem intellectum regulæ quam sua secta tenet per Ecclesiam condemnatum, qui potius vita apostatica non evangelica dici debet. Quartò quantum ad hoc quod dicit in quinta ratione de Ecclesia carnali, quòd de ea iustum & Christo honorabile iudicium fiet, & quòd ipsa apparebit veraciter non Ecclesia Christi, sed inimica & persecutrix ejus & exterminanda, intelligendo de Ecclesia universali ut priùs. Quintò quantum ad id quod in eadem quinta ratione subjungitur de eadem Ecclesia, quòd electi erunt extunc sic ab ea sequestrati sicut Apostoli & ceteri catholici fuerunt sequestrati à Synagoga, & quòd de ipsa intelligitur illud: *Exite de ea popule mi.* Nam per hoc quod dicit *Extunc erunt electi &c.* & per similitudinem synagogæ, in qua priùs erant electi, ostendit se loqui de Ecclesia catholica, in qua sola sunt electi; de qua blasphemum vel schismaticum & hæreticum est hoc sentire. Sextò quantum ad illud quod dicit in nona ratione: *Ex errorum seminibus jam in Ecclesia plantatis & radicatis.* Hoc enim hæreticum est prout jacet: quia Ecclesia simpliciter dicta, quæ est Ecclesia catholica, errores aliquos non admittit. Et quia hic ponit Ecclesiam simpliciter, nullo addito in aliis in quibus dicit *Ecclesiam carnalem*, cùm semper de una & eadem intelligat, apparet quòd Ecclesiam carnalem intelligit Ecclesiam Romanam & universalem ei tamquam capiti adherentem, quam nos Ecclesiam catholicam appellamus. Quod verò ibidem subjungit, quòd fecerunt omnes Clerici & regulares possidentes aliquid in communi videntur minùs bene sentire de evangelica abrenuntiatione communium, falsum & temerarium reputamus. Quod autem recitat opinionem quòd multi usum pauperem seu moderatè restrictum

tum à voto evangelicæ perfectionis dicunt esse ex-
clusum, innuens ex hoc quod in principio ponit de
errorum feminibus in Ecclesia plantatis quòd illa
opinio sit erronea, temerarium iudicamus, sicut
videtur dicere decretalis *Exivi de paradiso*. Simi-
liter quod dicit quòd de tanta radice colubri e-
gredietur regulus absorbens volatum vitæ angeli-
cæ, innuens quòd privilegia & declarationes &
dispensationes Ecclesiæ Romanæ circa observan-
tias regulares, de quibus fecerat mentionem, sint
venena quibus perfectio evangelica absorbetur, te-
merarium est, & credimus esse falsum.

XXXI. Tricesimus primus eodem capitulo ex-
ponens illud, *Et audivi numerum signatorum*, post
columnam & dimidiam dicit sic. *Sicut Synagoga
propagata est ex duodecim Patriarchis & Ecclesia de
gentibus ex duodecim Apostolis est specialiter propa-
gata, sic finalis Ecclesia reliquiarum Iudeorum &
gentium est per duodecim viros evangelicos propa-
ganda. Vnde & Franciscus habuit duodecim filios
& socios, per quos & in quibus fuit fundatus &
initians ordo evangelicus.* Quod autem hîc dicit
finalem Ecclesiam per duodecim viros evangelicos
propagandam, videtur divinatio temeraria & fictio
denisoria, cum probationibus quas inducit.

XXXII. Tricesimus secundus eodem capitulo
exponens illud *Et deducet eos ad vitæ fontes* dicit
sic. *Richardus dicit quòd Christus est angelus habens
signum Dei, quia in se immortalis divinitatis poten-
tiam ostendit, qui & per carnis assumptionem des-
cendit, & per ejus glorificationem ascendit, & dan-
do nobis formam tendendi ad bona superna, ascendit
etiam ab ortu solis, quòd prædicator & largitor est
paternæ claritatis.* Postea arguens contra hanc expo-
sitionem Richardi dicit: *Sicut Christus non dicitur
proprie esse ad imaginem Dei, sed potiùs esse imago,*

Q

sic nec proprie dicitur habere signum Dei, immo ipse est Deus, & ipsa deitas. Bene tamen dicitur Iohannis VI. quod ipsam signavit Deus pater, id est deitatem suam singulariter sua humanitati impressit vel per aeternam generationem sua persona dedit, vel quia Christum designavit & monstravit esse verum filium suum & Salvatorem nostrum. Præterea sicut angelus sextæ tubæ designat alium sanctum a Christo & sub Christo, quamvis Christus bona opera septem angelorum tubæ canentium principaliter faciat tamquam prima & summa omnium causa bonorum, sic intelligendum est de angelo sexti signaculi. Quantum ad hoc quod reprehendit Richardum, reprehensionem ejus temerariam & rationes ejus frivolas reputamus, & expositionem Richardi per omnia veriorum.

XXXIII. Tricesimus tertius in fine octavo capitulo dicit sic. Nota quod prima horum trium est horrenda laxatio & excecatio circa finem quinti temporis, ita ut potius videatur esse Babylon quam Hierusalem, & potius synagoga reproborum persequens Christum & spiritum ejus quam Ecclesia Christi. Secunda est destructio hujus Babylonis, & subsequens tentatio magni Antichristi. Tertia est tribulatio synagoge, & extrema damnationis judicium subsequens illam. Hæreticus quoad duo. Primò quantum ad hoc quod dicit de Ecclesia quinti temporis; quia ex modo loquendi apparet quod loquitur de Ecclesia catholica, quæ quandoque fuit Hierusalem & Ecclesia Christi vera, quam sic depravari & Christum persequi & desinere esse Ecclesiam Christi, synagogam fieri, sicut dicit, hæreticum est ut supra. Secundò quantum ad id quod subjungit de destructione hujus Babylonis, intelligendo ut supra.

XXXIV. Tricesimus quartus, nono capitulo

exponens illud, *De fumo putei exierunt*, post duo folia & plus dicit. *Tertia verò tribulatio transfigit manus per apparentiam celebris auctoritatis Ecclesie generalis & plebis multitudinis sibi subdita & per apparentiam contrarij in spiritualibus viris. Unde & dicituri sunt eos esse inobedientes & contumaces Prelatis suis & Ecclesie & schismaticè divisos à tota multitudine Ecclesie generalis. Pedes autem, per quos in fundamento solidè figimur, transfigunt, quia contra scripturas & contra priorum patrum communia exempla & documenta dicent eos figi in propria stultitia. Temeraria & irrationabilis & ad observandum impossibilis, & quia à communi & antiqua successionem & consuetudine & etiam Christi & Apostolorum exemplo discedunt. Nam Christus habuit loculos & recepit magna convivia, juxta quod de Matthæo scribitur in Luca, quòd fecit sibi magnum convivium. Paulus etiam collectas pecuniæ pro sanctis procuravit & detulit, gloriaturque se habere potestatem exigendi sumptus, sicut & ceteri Apostoli. Præter hoc etiam adducent philosophorum auctoritates & argumenta & exempla, ex quo adjicient etiam à fundamento naturalis rationis discessisse. Latus verò transfigent favor amicitie & glorie & multorum beneficiorum ab eorum sequacibus habitus sanctisque oblatus si eos sequantur, & è contrarij. Hæreticus quantum ad hoc quod apertè innuit quòd punitio justa, quam facit Ecclesia in pertinaciter tenentibus sectam ejus, fuerit vel sit quasi altera crucifixio vitæ Christi & quasi manuum & pedum & lateris ejus transfixio, ut exponit. Absit enim quòd Ecclesia catholica Christum verè vel mysticè crucifigat. Per hoc autem quod in principio dicit, *per apparentiam celebris auctoritatis Ecclesie generalis & per apparentiam contrarij in spiritualibus viris*, apparet quòd ecclesiam carnalem,*

Q ij

de qua tot mala evomuit, intelligit Ecclesiam Romanam & universalem contrariam hominibus sectæ suæ, qui dicunt se esse spirituales.

XXXV. Tricesimus quintus in eodem capitulo paulò post subdit. *Sed ille qui dicitur aper de silva & singularis ferus, intolerabiliter exterminavit eam, ita ut non videatur esse vinea Dei, sed potius synagoga diaboli. Iste autem aper sepe dicitur mysticus Antichristus, assimilatus Caïphæ Pontifici Christum condemnanti & Herodi Christum illudenti. Sequens autem aper, magnus scilicet Antichristus, assimilatur Neroni pagano imperanti toti orbi & Simonio mago dicenti se Deum & filium Dei. Sequitur Væ unum abiit, & ecce veniunt adhuc duo væ. Dnae tribulationes, maximè prædictam tribulationem, quamquam juxta modum prædictum sit trina, vocat unum væ, quia omnes simul sunt commixtae, & quia spectant ad idem quintum tempus, & in hoc quinto centenariio ab imperio collato Karolo Magno omnes tres præcipuè inundarunt, & quia secunda & tertia manant ex prima & fundantur in ipsa, & etiam quia omnes tres concurrent & convenient in fine contra spiritum Christi, sicut Saducei & Pharisei ac Pilatus & Herodes convenerunt in unum contra Christum, quamvis essent inimici & diversarum sectarum. Hæreticus quantum ad duo. Primò quantum ad hoc quod dicit de apro de silva & mystico Antichristo assimilato Caïphæ & Herodi, hoc intelligendo, ut ex præcedentibus apparet, propter persecutionem sectæ suæ. Hæreticum enim est dicere quòd punitio justa illorum qui sunt schismatici & hæretici facta per Ecclesiam vel ejus auctoritatem, justum judicem in hoc faciat exterminatorem Ecclesiæ aut Herodem aut mysticum Antichristum. Si autem aliter intelligat, prout jacet temerarium reputamus. Secundò quantum ad hoc quod dicit*

quòd in hoc quinto centenario à Karolo Magno tres tribulationes concurrent & convenient contra spiritum Christi sicut Saducæi & Pharisæi, Herodes & Pilatus convenerunt in unum contra Christum, intelligendo per spiritum Christi observantiam suæ sectæ, & per hoc Ecclesiam ipsam persequentem assimilando crucifixoribus Iesu Christi. Alias prout jacet videtur nobis divinatio temeraria & conficta.

XXXVI. Tricesimus sextus in eodem capitulo exponens illud *dicentem sexto angelo*, dicit sic. *Referendo tamen hoc ad tertium nuntium sexti status*, in quo solventur hostes evangelici status, potest per hos quatuor designari quadripartita divisio Regum Christianorum designata per quatuor Tetrarchas contemporaneos predicationi & interfectioni Iohannis & Christi, & iterum quadripartita divisio cleri & religionis in contrarias sententias & contentiones earum. Utraque enim divisio designatur per quatuor partes vestium Christi & per quatuor milites divisores & sortitores earum. de quibus habetur Iohannis decimo nono. *Tunica autem inconsutilis & indivisa designat specialem Ecclesiam illius temporis.* Hæreticus quoad duo. Primò quoad hoc quod dicit, *Solventur hostes evangelici status*, statum evangelicum intelligendo sectam suam ab Ecclesia reprobata, quæ propter hoc magis status apostaticus est dicenda. Qui sensus ex verbis suis præcedentibus & sequentibus colligitur evidenter. Quatridartita verò divisio Regum Christianorum designata per quatuor Tetrarchas, & quadripartita divisio cleri & religionis designata per quatuor partes vestium Christi & quatuor milites divisores, quæ duo sic vaticinatur futura, nobis videretur divinatio quædam fatua & temeraria, & applicatio incongrua, & probatio nulla. Secundò quantum ad id quod dicit

quòd tunica inconsutibilis & indivisa designat illius temporis, scilicet sexti & septimi, Ecclesiam spiritalem: quia per hoc innuit quòd in primis quinque temporibus, vel in quinto tempore præcedenti, Ecclesia spiritualis non fuerit, sed carnalis, nec per eandem tunicam Domini inconsutilem.

XXXVII. Tricesimus septimus eodem capitulo paulò post dicit. *Item prout hæc possunt designata referri ad tertium initium sexti status, designatur per hoc aut discessio ferè omnium ab obedientia summi Pontificis, de quo dicit Apostolus secunda ad Thessalonic. II. Nisi venerit discessio primum &c. aut cessatio favoris ejus ad statum evangelicum, per quem ejus amuli sunt usque nunc impediti in ipsum irruere juxta votum. Potestas enim Papa & multitudo plebium sibi obediens & favor ipsius est quasi magnus fluvius Euphrates impediens transitum & insultum amulorum evangelici status in ipsum. Hæreticus quantum ad hoc quòd dicit quòd Ecclesie favor cessabit ad statum evangelicum aliquando. Item cùm Papa sive summus Pontifex, de quo hic mentionem facit, præsit Romanæ Ecclesie & universali seu catholice, loquendo de ipso & potestate sua & plebe sibi obediens, continuando ad præcedentia, manifestè ostendit quòd per Ecclesiam carnalem, de qua tot & tanta mala dicit & prædicat, intelligit illam Ecclesiam quam nos catholicam appellamus.*

XXXVIII. Tricesimus octavus exponens principium decimi capitulo dicit sic. *Sciendum quòd sicut sanctissimus pater noster Franciscus est post Christum & sub Christo primus & principalis fundator & initiator & exemplator sexti status & evangelice regule ejus, sic ipse post Christum designatur primò per angelum istum. Et post dimidiam columnam subdit. Posuit etiam pedem dextrum super mare, quia*

ad Sarracenos convertendos & ad martyrium accipiendum ab eis cum summo studio & fervore laboravit ter ire ad eos, prout scribitur in nono capitulo vite sue, scilicet sexto anno à conversione sua, tamquam angelus sexti sigilli. Et in signum quòd per ejus ordinem sunt in sexto statu Ecclesie convertendi ad Christum, & iterum tertio in decimo tertio anno conversionis sue in signum quòd in decimo tertio centenariò à passione & resurrectione Christi inchoando sunt Sarraceni & ceteri infideles per ejus ordinem cum multis martyriis convertendi. Vnde & in sua regula singulariter instituit modum eundi ad predicandum ad Sarracenos & alios infideles. Sicut enim in decimo tertio die à nativitate Christus apparuit Regibus orientis, & consimili die baptizatus est, & aquam in vinum convertit, & in decimo tertio anno absentatus à matre, est ab ea inventus in templo, sic in decimo tertio centenariò à Christi ortu apparuit Franciscus & ejus evangelicus ordo, sed in decimo tertio à Christi morte & ascensione exaltabitur in cruce, & ascendet ejus gloria super totum orbem, prout piè convincitur ex scripturis, & specialiter exhibis que tanguntur infra in quarta visione hujus libri. Hæreticus quantum ad hoc quod dicit quòd beatus Franciscus post Christum fuit primus & principalis fundator sexti status quem supra descripsit, intelligendo per comparisonem ad Apostolos, per comparisonem verò ad alios sanctos sui temporis, comparisonem temerariam reputamus. Quod autem subdit per ordinem beati Francisci convertendos in isto decimo tertio centenariò Sarracenos & ceteros infideles, & de crucifixione & exaltatione ejusdem ordinis super orbem, temerarium & fictitium reputamus, nec subnixum alicui probabili rationi nec scripturæ authenticæ quicquid dicit.

XXXIX. Tricesimus nonus post prædicta

immediatè subjungit. *Quia verò hæc & sequentia in futuris ejus operibus & discipulis clariùs enotescent, idcirco sciendum quòd à tempore solemnis impugnationis & condemnationis evangelicæ vitæ & regulæ sub mystico Antichristo fiendæ & sub magno amplius consummandæ spiritualiter descendet Christus & ejus servus Franciscus & angelicus discipulorum ejus cœtus contra omnes errores & malitias mundi & contra totum exercitum demonum & pravorum hominum. Hæreticus quantum ad ea quæ dicit de condemnatione evangelicæ vitæ & regulæ sub mystico Antichristo, eo modo quo supra. Divinatio verò quam ponit de descensu spirituali Christi & beati Francisci & angelici cœtus sui videtur nobis temeraria & quædam fictio adinventæ.*

X L. Quadragesimus articulus post prædicta ad quindecim lineas dicit sic. *Nam in prioribus quinque Ecclesiæ statibus non fuit concessum sanctis, quantumcunque illuminatis, aperire illa secreta hujus libri, quæ in solo sexto & septimo statu erant apertius referenda, sicut nec in primis quinque aetatibus veteris testamenti fuit Prophetis concessum clarè aperire secreta Christi & novi testamenti in sexta aetate seculi referenda & referata. Ponet etiam pedem suum dextrum supra mare nationum infidelium & sinistrum super terram fidelium; quia principalis impetus & processus ejus erit ad totum orbem convertendum ad Christum, sic tamen quòd ex hoc non deseret priorem Ecclesiam fidelium. Sicut enim tempore Apostolorum fuit principalis & quasi dexter eorum processus ad conversionem paganorum, secundarius verò & quasi sinister ad plebem Judæorum, quia senserunt non se ita prosperaturos seu prospere piscaturos in terra Judæorum sicut in mari paganorum, sic & iste angelus sentiet non se ita prosperari in carnali Ecclesia Latini-*

rorum sicut in Græcis & Sarracenis & Tartaris & tandem in Iudæis. Temerarius quantum ad hoc quod dicit non fuisse concessum sanctis præcedentibus sicut futuris aperire secreta Apocalypsis. Si autem intelligat quòd nec fuerit eis datum illa intelligere, sicut innuit similitudo de Prophetis, hoc falsum & temerarium reputamus. Quod autem dicit quòd angelus iste non deseret priorem Ecclesiam fidelium, & postea quòd non sentiet se in prosperari in carnali Ecclesia Latinorum sicut in Græcis, Sarracenis, Tartaris, & Iudæis, manifestat eum in omnibus appellare Ecclesiam carnalem Ecclesiam fidelium Latinorum, quam temerariè & perniciosè blasphematur, dicens doctrinam evangelij plus in schismaticis & infidelibus quàm in catholicis & obedientibus prosperari.

XLI. Quadragesimus primus in eodem capitulo exponens illud, *Et dixit mihi, oportet te iterum predicare*, dicit sic. *In ipsa sapientia libri expresse continetur quòd oportet iterum predicari evangelium in toto orbe & Iudæis & gentibus, & totum orbem finaliter converti ad Christum, sed quòd per istum esset implendum non poterat sciri nisi per specialem revelationem. Et hoc dico prout per Iohannem designantur hic singulares persone: quia ut per ipsum designatur in communi ordo evangelicus & contemplativus, scitur ex ipsa intelligentia libri quòd per istum ordinem debet hoc impleri. Et post duodecim lineas subjungit. Sed quare dicit iterum? Numquid iste jam antea predicaverat? Dicendum quòd si iterum uno modo refertur ad predicationem totius orbis factam primò per Apostolos, quasi diceret. Sicut tunc per ordinem apostolicum predicatus est totus orbis, sic oportet secundo per te fieri. Potest etiam alio modo referrì ad tempus præcurrentem tentationem mystici Antichristi, in quo utique a tempore Francis.*

ci usque nunc ordo ille predicavit, quamvis non sit late per totum orbem. Potest etiam referri ad tempus præcurrans ad magnum Antichristum. Nam in tempore medio inter mysticum Antichristum & magnum predicaturus est ordo ille multis linguis & gentibus. Temerarius quantum ad hoc quod innuit quod sicut primò per ordinem apostolicum prædicatus est totus orbis, sic secundò per ordinem beati Francisci prædicabitur.

XLII. Quadragesimus secundus undecimo capitulo exponens illud, *Et cum finierint testimonium suum, bestia quæ ascendit de abyssu faciet adversus eos bellum, & vincet illos, & occidet illos*, post duodecim lineas dicit sic. Potius hic ascribitur occisio sanctorum bestia ascendenti de abyssu quam bestia ascendenti de terra, de qua infra decimo tertio subditur. Et per illam intelligitur Pseudo-Papa cum suis pseudo-prophetis, qui non ita immediate exercent corporales interfectiones hominum sicut bestia secularium laicorum & Regum & militum. Temerarius & blasphemus quantum ad hoc quod dicit quod per bestiam ascendentem de terra intelligitur Pseudo-Papa cum suis pseudo-prophetis.

XLIII. Duodecimo capitulo exponens septem capita draconis dicit sic. Potest etiam dici quod principales demones, per quos principaliter facta sunt principales tentationes Ecclesie, sunt septem capita draconis, aut ejus septriformis astutia & malitia, per quas inchoavit vel fecit vel facturus est tentationes prædictas. Caiphas etiam Christum condemnans primum caput fuit quàm Herodes. Decem Imperatores pagani, per quos decem generales persecutiones martyrum facta fuerunt, possunt dici primum capitulum. Nam omnes in hoc convenerunt in unum. Sic etiam omnes Arriani seu hæretici Imperatores & Reges & principales Arrianorum Pontifices & omnes hæresiarum

cha conveniunt in unum tertium caput. Omnes etiam carnales & laxi & Abbates quinti temporis, & precipue illi qui major fuerunt causa & occasio effrenata & generalis laxationis quinti temporis, conveniunt in quintum caput. Sextum vero est mysticus Antichristus. Septimus erit magnus Antichristus cum Rege Monarcha sibi coherente. Schismaticus & hæreticus quantum ad hoc quod dicit quod omnes Abbates quinti temporis conveniunt in quintum caput bestiae, qui est diabolus aut Antichristus aut congregatio malorum; quia multos de illis Abbatibus Ecclesia Romana ascripsit catalogo sanctorum, & eos pro sanctis tenet universa fidelium Ecclesia.

XLIV. Decimo tertio capitulo circa finem dicit sic. *Cum autem apostatatrix bestia de terra religiosorum ascendet in altum cum duobus cornibus pseudo-religiosorum & pseudo-prophetarum falso similibus veris cornibus agni, tunc erit validissima tentatio mystici Antichristi. Surgent enim tunc pseudo-Christi & pseudo-propheta, qui facient ab omnibus adorari cupiditatem & carnalitatem seu carnalem gloriam bestia secularis, dabuntque ad hæc signa magna, primo scilicet sua ecclesiastica auctoritatis, cui contradicere videbitur inobedientia & contumacia & rebellio schismatica, secundo universalis scientia omnium Magistrorum & Doctorum suorum & totius multitudinis seu opinionis omnium, cui contradicere videbitur stultum & insanum & hæreticum. Tertio dabunt signa rationum & scripturarum falso intortarum, & etiam signa alicujus superficialis ac vetusta & multiformis religionis per longam successionem ab antiquo firmata & solemnifata, ita ut cum his signis ignem dominice ire super contradictores videantur facere descendere, & e contra, quasi ignem sancti & apostolici zeli videantur ipsi de ca-*

lo in suos discipulos facere descendere. Statuent etiam ut qui non obedierit anathematizetur & de synagoga ejiciatur, & si oportuerit, brachio seculari bestia prioris tradatur. Facient etiam ut imago bestia prima, id est, Pseudo-Papa, à Rege bestia prima sublimatus adoretur, id est, ut sibi plusquam Christo & ejus evangelio credatur, & ut adulatorie quasi Deus hujus seculi honoretur. Numerus autem nominis prima famosa bestia & gloria ejus erit sexcentessimus sexagesimus sexus, tum quia tres status gloriabitur se perficere, laïcorum, Clericorum, & religiosorum, seu inferiorum ac mediorum & superiorum. Et fortè à tempore remissionis quarti status usque ad tempus istius erunt anni sexcenti sexaginta sex. Nam quintus à Pipino usque nunc habet jam quingentos sexaginta annos, & à vastatione anachoretarum & ceterorum fidelium commorantium in Perside & Syria & Aegypto est numerus predictus citò completus. Nam prout superius dixi, anno Domini sexcentesimo tricesimo quinto ceperunt Sarraceni regnum Persarum, & post biennium capto Damasco ceperunt Phœnicem & Aegyptum, & post biennium ceperunt Hierusalem. Divinatio temeraria & fatua quantum ad omnia quæ prophetat de bestia religiosa ascendente & pseudo-religiosis & mystico Antichristo. Nam ante verum Antichristum ponere quendam mysticum Antichristum, in quo hæc & similia quæ de illo dicuntur compleantur, temerarium & fatuum reputamus. Quod autem subdit quòd illi pseudo dabant ad hæc signa, primò quidem signum suæ ecclesiasticæ auctoritati &c. per quod videretur innuere quod ecclesiastica auctoritas inducat homines ad peccandum, & quòd tunc temporis contradicere ecclesiasticæ auctoritati non sit inobedientia nec rebellio schismatica secundum veritatem, sed tantummodo secundum apparentiam falsam, istud ut

fic hæreticum reputamus. Quod verò subdit de secundo signo istorum pseudo dabunt signum *universalis scientiæ omnium Magistrorum &c.* per quod videtur innuere quòd contradicere universali scientiæ omnium Magistrorum & Doctorum Ecclesiæ non sit secundum veritatem stultum nec insanum, sed sic esse secundum solam falsam apparentiam videatur, dicimus temerarium & falsum. Item quod dicit quòd illi pseudo facient quòd pseudo-Papa adoretur, id est, sibi plusquam Christo & ejus evangelio credatur, divinatio temeraria est & blasphema. Item quod dicit de pseudo-Papa & numero bestię usque ad annos quos numerat de Pipino, divinatio fatua & temeraria est de singularibus contingentibus & futuris.

XLV. Post prædicta immediatè subjungit. *Quidam ex pluribus quæ Ioachim de Frederico secundo & ejus semine scribit, & ex quibusdam quæ beatus Franciscus secretè fratri Leoni & quibusdam aliis sociis suis revelasse fertur, opinantur quòd Fredericus præfatus cum suo semine sit respectu hujus temporis quasi caput occisum, & quòd tempore mystici Antichristi ita reviviscat in aliquo de semine ejus ut non solum Romanum imperium, sed etiam Franciæ ab ipso devictis obtineat regnum Francorum, quinque ceteris Regibus Christianorum sibi coherentibus. Statuet etiam in pseudo-Papam quendam falsum religiosum, qui contra regulam evangelicam excogitabit & faciet dispensationem dolosam, promovens in Episcopos professores regulæ præfate sibi consentientes, & exinde expellens Clericos & priores Episcopos qui semini Frederici, & specialiter illi Imperatori & sibi & suo statui fuerant adversati, ac per consequens omnes qui regulam prædictam ad purum & plene voluerint observare & defensare. Præfatum autem cleri & regni Francorum casum & aliquem*

aliud illi annexum vel primum dicunt designari per
terre motum in initio apertionis sexti sigilli tactum,
quamvis & præter hoc designet spiritalem subversio-
nem & excœcationem ferè totius Ecclesie tunc pen-
dam. Quid autem horum erit vel non erit, dispo-
sitioni divina censeo relinquendum. Addunt etiam præ-
dicti quòd tunc in parte implebitur illud Apostoli
secunda ad Thessalonic. II. Nisi venerit discessio pri-
mum. Dicunt enim quòd tunc ferè omnes discedent ab
obedientia veri Papæ, & sequentur illum pseudo-Pa-
pam; qui quidem erit pseudo, quia hæretico modo errabit
contra veritatem evangelicæ paupertatis & perfectionis,
& quia fortè ultra hoc non erit canonicè electus, sed
schismaticè introductus. Videtur nobis quantum ad
omnia quæ prophetat de futuro continere divina-
tionem fatuam & temerariam, quicumque eam di-
xerit vel confinxerit seu adinvenit, & reputamus
fatum & insanum eam scribere vel referre.

XLVI. Decimo quarto capitulo exponens il-
lud, *Vt evangelizaret sedentibus super terram*, di-
cit sic. Secundus autem angelus seu doctor prædicat
amotionem prædicti impedimenti ad agendum præ-
dicta seu expeditionem intrinseci & domestici obsta-
culi. Prædicat enim casum Babylonis, id est Eccle-
siae carnalis, dicens: Cecidit Babylon illa magna.
Ecclesia carnalis ideo vocatur Babylon hic & infra
decimo septimo & decimo octavo, & tam ibi quam
capitulo decimo nono vocatur meretrix magna, tum
quia ordo virtutum est in ipsa & per deordinatio-
nem vitiorum enormiter confusus, (Babylon enim
confusio interpretatur) tum quia in malo non solum
intensivè sed etiam extensivè est magna, ita quod
boni sic sunt in ea sicut pauca grana auri inter im-
mensos acervos arena, & sicut pauca grana tritici
sub immenso cumulo palearum seu quisquiliarum vel
scopillarum, tum quia sicut filii Israël fuerunt in Ba-

bylone captivati & vehementer oppressi, ita ut David propheticè dicat, Super flumina Babylonis illic sedimus & flevimus, & in salicibus ejus suspendimus organa nostra dicentes, quomodo cantabimus canticum novum in terra aliena, sic spiritus justorum hujus temporis supra modum angustatur & opprimitur à principatu & prædominio & innumerabili multitudine Ecclesiæ carnalis, cui oportet eos, velint nolint, servire, tum quia publicè & impudentissimè adulteratur à suo sponso Christo, prout infra plenius tangetur. Vnde & hic subditur, quæ viro fornicationis suæ potavit omnes gentes: quia sicut vinum carnaliter delectat & inebriat, & suo fervore & ebrietate ad iram effrenatam & furibundam provocat, sic carnalis Ecclesia se & omnes gentes sibi subjectas inebriavit & corripit fœdis carnalitatibus & simoniacis cupiditatibus & terrena gloria hujus mundi; & dum erat in paganismo, inebriavit omnes idolatria sua; & tunc & nunc tamquam ebria exarsit in iram contra viros spirituales & contra vires & influxus spiritus sancti. Dicitur autem hic bis cecidit, tum ad majorem expressionem sui casus, tum ad majorem exaggerationem gravitatis seu magnitudinis sui casus, tum quia dupliciter cecidit, scilicet interiùs spiritualiter, & exteriùs corporaliter, tum quia per temporale exterminium cecidit in mundo, deinde ad æternum supplicium cecidit in inferno. Nota quòd sicut ante ejus casum malitia & potestas ejus supra modum impedivit & angustavit spiritum electorum & conversionem totius orbis, sic ejus exterminium erit sanctis quasi exitus de carcere ad libertatis latitudinem & volatum, & exitus de tenebrosissimo fumo fornacis ad lucem solarem, & sicut exoneratio à lapide molari seu à monte immenso. Hæreticus quoad multa. Quod enim primò dicit quòd Ecclesia carnalis vocatur Babylon & meretrix mag-

na, ita quòd boni sic sunt in ea sicut pauca grana auri inter immensos acervos arenæ &c. manifestat quòd per Ecclesiam carnalem in omnibus præcedentibus & sequentibus intelligit nostram Ecclesiam, quæ à sanctis Ecclesia catholica nuncupatur, quæ sola simul habet bonos cum malis, in qua multi vocati, pauci verò electi. Quo supposito, apparet hæreticum & blasphemum illud quod de ista sancta Ecclesia catholica subjungit, scilicet quòd ipsa publicè & impudentissimè adulceratur à suo sponso Christo. Item quod subdit de eadem Ecclesia, quòd & se & omnes gentes sibi subjectas corrumpit fœdis carnalitatibus & simoniacis cupiditatibus & terrena gloria hujus mundi, & quòd nunc exarsit in iram contra viros spirituales & contra vires & influxus spiritus sancti, & quòd cecidit interiùs spiritualiter & exterioriùs corporaliter, & quòd per temporale exterminium cecidit in mundo, deinde ad æternum supplicium cecidit in inferno, & quòd ejus malitia & potestas impedit & angustavit spiritum electorum & conversionem totius orbis, & quòd ipsa sit exterminanda, & quòd ejus exterminium erit sanctis quasi exitus de carcere ad libertatis latitudinem & volatum, & exitus de tenebrosissimo forno fornacis ad lucem solarem, & sicut exoneratio à lapide molari seu à monte immenso, omnia hæc, prout ja-cent dicta de Ecclesia, simpliciter reputamus erronea, hæretica, & blasphema, sic ut hæc omnia possint verificari de multis malis qui infra Ecclesiam nomine, fide, & numero continentur.

XLVII. Eodem capitulo exponens illud *V. di & ecce nubem candidam* dicit sic. *Potest dici quòd principaliter designat hic evangelicum ordinem sanctorum Christo & ejus vite similium & regiam seu pontificalem coronam seu auctoritatem circa finem se-*
culi

tuli habiturorum cum potestate & officio colligendi finalem messem electorum. Vnde & eorum ordo designatus est supra capitulo decimo per angelum amictum nube, in cuius capite erat Iris quasi corona. Item paulò post dicit. Sicut enim completis quatuor decadibus generationum, id est, quadraginta generationibus ab Abraham, messio per Apostolos facta, sic nunc post quadraginta generationes ab illa missione, quæ & fuit seminatio Ecclesie, sequitur messio populi Iudaïci & totius orbis per ordinem evangelicum fienda. Hæreticus quantum ad hoc quod dicit evangelicum ordinem futurum habiturum regiam & pontificalem coronam, auctoritatem, officium, potestatem, per hoc intelligendo, sicut in superioribus expressit, potestatem ab Ecclesia Romana & universali, quæ nunc est, transferendam in ordinem illum evangelicum, quem fingit, aut in aliam quandam novam Hierusalem & spiritualem Ecclesiam, quam utroque modo superius nominavit. Quod autem postea subdit, quòd post quadraginta generationes à missione per Apostolos facta sequetur messio Iudaïci populi & totius orbis, intelligendo quòd post statim & immediatè illud fiat, sicut modus loquendi innuit, divinationem falsam & temerariam reputamus.

XLVIII. Decimo sexto capitulo exponens illud, & quintus angelus effudit, dicit sic. Nota quòd sicut post quatuor animalia quatuor primos status sanctorum designantia sublimata est generalis sedes Romana Ecclesia ceteris patriarchalibus seu orientalibus Ecclesiis à Christo & ab eius vera fide refectis, sic in eodem quinto tempore post quatuor bestias à Daniele visas quatuor primis sanctorum ordinibus contrarias sublimata est sedes bestia, id est, bestialis caterve, ita ut numero & potestate prævaleat & ferè absorbeat sedem Christi, cui localiter & nominaliter est commixta.

Vnde & sic appellatur Ecclesia fidelium sicut & illa
 quæ verè est per gratiam sedes & Ecclesia Christi. Su-
 per huiusmodi verò malitiam non cessant zelatores san-
 cti huius quinti temporis effundere phialam detestati-
 nis & celebris increpationis, ita quòd regnum ejus, ve-
 lit nolit, evidenter apparet omnibus & etiam ipsissi-
 met tenebrosum, id est, fœda & enormi luxuria &
 avaritia & simonia & superbia & dolosa negotiati-
 one & astutia & ferè omnium malitia dissipatum &
 abominandum. Vnde & infra vocatur Babylon, meretrix,
 habens in manu sua poculum aureum plenum abomi-
 natione. Per hanc autem sedem bestia principaliter
 designatur carnalis clerus in hoc quinto tempore reg-
 nans & toti Ecclesie presidens, in quo quidem bestia-
 lis vita præcellenter & singulariter regnat & sedet sicut
 in sua principali sede & longè plusquam in laicis
 & plebibus sibi subiectis. Hæreticus quo ad quatuor.
 Primò quantum ad hoc quod dicit de sede bestia
 prævalente contra sedem Christi, quod dicitur Ec-
 clesia fidelium: quia cum nulla dicatur Ecclesia fide-
 lium numero & potestate prævalens alii Ecclesie nisi
 Ecclesia Romana & universalis Romanæ adha-
 rens tamquam capiti, sequeretur quòd Ecclesia Ro-
 mana & catholica esset sedes bestie, & non esset
 verè sedes & verè Ecclesia Christi. Secundò quantum
 ad hoc quod dicit vel subdit quòd huius Ecclesie re-
 gimen apparet omnibus & ipsismet tenebrosum &
 ferè omnium malitia dissipatum & abominandum:
 quia licet multi sint in Ecclesia numero, fide, & no-
 mine quibus hæc vitia abundant, semper tamen re-
 gimen Ecclesie est lucidum, indissolubile, & hono-
 randum. Tertiò quantum ad hoc quod subdit de ista
 eadem Ecclesia, & infra vocatur Babylon, meretrix,
 habens in manu sua poculum aureum plenum abomi-
 natione. Hoc enim hæreticum est & blasphemum, cum
 illud sit dictum de Ecclesia malignantium, id est, de

Babylone civitate diaboli, quæ est congregatio sanctorum malorum. Quarto quantum ad hoc quod subdit quod per sedem bestię principaliter designatur carnalis clerus in hoc quinto tempore regnans & toti Ecclesie præsidens. & cetera quæ sequuntur. Hæc enim verba, prout jacent & prout sonant, in condemnationem universonum Ecclesie quinti temporis Prælatorum, videntur nobis schismatica, hæretica, & blasphema.

XLIX. In eodem capitulo exponens illud, & sextus angelus, dicit sic. *Quidam dicunt quod per intestina prælia Regum & regnorum Ecclesie Romanae siccabitur seu deficiet robur, & multitudo suorum exercituum, & hoc erit præambula preparatio ad sequenturam destructionem carnalis Ecclesie & sui principatus & regni fiendam per decem Reges & per Regem undecimum eis præsentem.* Hæreticus quantum ad hoc quod dicit sequenturam destructionem carnalis Ecclesie, intelligendo ut supra. Quod autem dicit sequenturam destructionem principatus & regni Ecclesie, intelligendo de temporali & terreno, divinatio est temeraria, nisi quod tempore Antichristi. Intelligendo autem de spirituali principatu & regno sacerdotali, hæreticum ut supra.

L. articulus. Eodem capitulo paulò post dicit sic: *Potest etiam dici quod tempore Antichristi mystici zelus sanctorum evangelicorum sic percutiet excessivam opulentiam & fastuosam superbiam & Babyloniam scientiam & doctrinam carnalis Ecclesie quod ex hoc contra sanctorum doctrinam & vitam & zelum acrius excandescens quasi omnino siccabitur a spirituali sapientia & virtuali gratia & opulentia Christi.* Ex quo etiam ulterius sequetur desiccatio sue Babylonice scientie, juxta quod in Iudæis & in Græcis ab Ecclesia catholica recedentibus non solum exsiccata est virtus & sapientia Christi, sed etiam alia, ita ut pa-

teant omni errori & subjectioni. Hac igitur est preparatio ad facilius perducendum in carnalem Ecclesiam errores Antichristi magni & orientalium Regum. Hæreticus quantum ad quatuor. Primò quantum ad hoc quòd vocat Babylonicam scientiam & doctrinam carnalis Ecclesiæ. Secundò quantum ad hoc quòd dicit quòd Ecclesia contra sanctorum doctrinam & vitam & zelum acrius excandescet. Tertio quantum ad hoc quòd innuit quòd Ecclesia sicabitur à spiritali sapientia & virtute, sicut factum est in Iudæis & Græcis. Quarto quantum ad hoc quòd innuit quòd in eandem introducentur errores Antichristi magni, intelligendo hæc omnia de Ecclesia catholica sicut prius.

L I. Ibidem post decem lines de tribus spiritibus immundis subjungit. Dicuntur autem tres & à trino ore exire, tamen in mysterium trinitatis pessime sanctæ trinitati personarum Dei & virtutum ejus opposita, tum quia à duplici gente seu à duobus capitibus ejus, in quibus draco seu diabolus erit principalis & primus motor, mittentur scilicet à Rege gentis pagana vel Sarracena & à pseudo-Papa vel à pseudo-propheta principe pseudo-prophetarum, tum quia tres species nuntiorum & suggestorum in hoc concurrent, scilicet milites seu militares; & hi exhibunt seu mittentur à pseudo-propheta; inter hos autem erunt quidam pseudo-religiosi draconis fallacia & hypocrisis fraudulenta magis pleni; & hi per quandam antimasiam mittentur à dracone. Divinatio temeraria.

L II. Paulò post dicit. Vnde & quidam putant quòd tam Antichristus mysticus quàm proprius & magnus erit pseudo-Papa caput pseudo-prophetarum & quòd per ejus & suorum pseudo-prophetarum consilia & cooperationes acquiretur imperium illi Regi quem statuetur in suo falso papatu. Sed ille Rex qui statuet eum, faciet ipsum ultra hoc adorari ut Deum

Totum hoc est divinatio fatua & temeraria, & credimus quòd conficta.

LIII. Exponens illud in capitulo, *Et terra motus factus est magnus*, dicit sic. *Talis terra motus sic magnus prout dicit preambulium casus Babylonis sex-totempore fiendi est subversio & commotio sub mystico Antichristo fienda, per quam tota carnalis Ecclesia terribiliter excæcabitur & commovebitur contra evangelicum spiritum Christi.* Et paulò post subdit. *Semper autem his sequitur divisio quæ subdit & facta est civitas magna in tres partes infra in fine decimi septimi. cum dicitur quòd mulier quam vidisti est civitas magna quæ habet regnum super Reges terre.* Hac ergo est Ecclesia carnalis tam Romæ quam in toto regno Romanorum seu Christianorum diffusa &c. Hæreticus & blasphemus quantum ad tria. Primò quantum ad hoc quod dicit de casu hujus Babylonis. Secundò quantum ad hoc quòd dicit totam carnalem Ecclesiam excæcandam. Tertiò quantum ad hoc quod dicit quòd ipsa commovebitur contra spiritum Christi; quia per hoc quod subdit de ipsa, *Hac ergo est Ecclesia carnalis tam Romæ quam in toto regno Romanorum seu Christianorum diffusa*, manifestat quòd hic & ubique Babylonem carnalem Ecclesiam vocat Ecclesiam Romanam; quæ una existens, sola diffunditur sic ubique.

LIIII. Decimo septimo capitulo circa principium dicit sic. *Nota quòd hac mulier stat hic pro Romana gente & imperio, tam prout fuit quondam in statu paganismi quam prout postmodum fuit in fide Christi, multis tamen criminibus cum hoc mundo fornicata. Vocatur ergo meretrix magna, quia à fideli cultu & à sincero amore & deliciis Dei Christi sponsi sui recedens adheret huic seculo & divitiis & delitiis ejus & diabolo propter ista, & etiam Regibus & magnatibus & Prelatis & omnibus aliis amatoribus hu-*

ius seculi. Hæreticus quoad omnia mala quæ dicit de hac muliere, per Romanam gentem & imperium intelligendo Ecclesiam Romanam & universalem, sicut sua principia & verborum connexio manifestant.

LIV. Decimo octavo capitulo circa principium dicit sic. *Subditurque hic causa, quia de ira fornicationis ejus, id est, secundum Richardum, de ardore fornicationis ejus, pro qua irascitur ei Deus, vel de deliciis sue fornicationis, pro quarum lesura vel impeditio irascitur contra quoscunque impediens vindex lesa concupiscentie, hiberunt, id est, voluptuose participaverunt omnes gentes, id est, subditi, & Reges terra, id est, Prelati & Principes cum illa fornicati sunt, id est, per simonias & carnales favores & glorias cum illa corrupte & impudenter commixti sunt juncti, & mercatores terra, qui scilicet cum ea contractus simoniacos pro præbendis & spiritualibus vel quibuscunque fecerunt, de virtute, id est, de forti ardore & sapore & grandi copia deliciarum ejus divites facti sunt, id est, per varias & studiosas negotiationes se de illius gloria repleverunt, non curantes de gloria Dei.* Hæreticus quantum ad hoc quod dicit de ira fornicationis ejus, scilicet Ecclesiæ carnalis, pro qua irascitur ei Deus, & quod de ejus delitiis prælati & subditi universi sunt corrupti per eam, quia intelligit hoc de Ecclesia catholica esse dictum, quasi Deus illi in perpetuum irascatur & per ipsam homines corrumpantur, quod hæreticum censemus. Nec Richardus hoc exponit de Ecclesia, sed de Babylone, quæ est civitas diaboli, malorum scilicet congregatio secundum Augustinum.

LVI. Exponens illud, *Et audivi aliam vocem de celo dicentem, dicit sic. Et nota quod principaliter loquitur de exitu ab imitatione & participatione scelerum ejus, & etiam ab omni amicitia vel*

societate ipsius prabente occasionem. Plus autem praecepit hoc modo exire ab ea quam à paganis; quia facilius inficiuntur infideles à societate pravorum fidelium vel haereticorum quam à paganis. Vnde Apostolus prima Corinthiorum quinto dicit: Scripsi vobis ne commisceamini, id est, ne communicetis, fornicariis hujus mundi &c.] Et post quinque lineas dicit sic. Secundario autem potest loqui de corporali & locali recessu à terra ipsius pro illo tempore quo erit à decem Regibus paganis obsidenda & destruenda Sic enim dicuntur Christiani per angelum moniti fuisse ut exirent de Iudaea & Hierusalem tempore quo fuit à Romanis obsidenda & capienda. Vnde & dicuntur tunc inde discessisse in regnum Agrippae. Si queratur quomodo praecepit hic exire de Babylone, cum mox promiserit ipsam cecidisse & destructam esse, potest primo dici, quando ibi dicitur cecidit cecidit Babylon &c. hoc dixit pro imminente casu ejus, ex quo reputabat illum quasi jam factum, sicut de agro desperato & statim morituro dicimus Mortuus est. Secundo posset dici quòd ibi locutus est de casu excecationis ejus sub mystico Antichristo, quem sancti tunc temporis fortiter predicabunt, dicentes quòd ex tunc non est Ecclesia Christi, sed synagoga satanae, & habitatio demonum. Et post decem lineas dicit. Quia in corde suo dicit, scilicet superbiendo, Sedeo Regina, id est in magna presidentia & gloria super regnum meum dominor & quiesco, & vidua non sum, id est, non sum destituta gloriosis Episcopis & Regibus. Haereticus, schismaticus, blasphemus quantum ad quinque. Primo quantum ad hoc quod dicit de Ecclesia spiritualiter & corporaliter exeundum, secundo quantum ad hoc quod dicit quòd magis est exeundum de societate pravorum fidelium quam paganorum, tamquam facilius infectiva, tertio quantum ad hoc quod dicit de ejus casu & destructione, quarto quan-

tum ad hoc quod dicit quòd desinit vel desinet esse Ecclesia Christi facta vel fienda synagoga satanæ & habitatio dæmonum, quòtò quantum ad hoc quod dicit quòd ipsa est illa meretrix quæ dicit *Sedes Regina &c.* Quia per hoc quod dicit de ista Ecclesia de qua loquitur, *ex tunc non est Ecclesia Christi, sed synagoga &c.* patet quòd loquitur de illa Ecclesia catholica quæ nunc est verè Ecclesia Christi, de qua omnia supradicta sunt hæretica, schismatica, & blasphema.

LVII. In principio decimi noni capituli dicit sic. *Post hæc audivi, descripta damnatione Babylonis, subditur hic festivale gaudium sanctæ Ecclesie, quod erit post damnationem Babylonis. Sicut enim Vasthi Regina à regno & conjugio Regis Assueri abjecta, electa est Hester humilis & sancta ad ejusdem Regis conubium & regnum, fecitque ex hoc Rex magnificentium convivium cunctis principibus & servis suis, sic rejecta synagoga, electa est Ecclesia pulchritudinis gentium, sicque in sexto statum Ecclesia, rejecta Babylone adultera, oportet spiritalem Ecclesiam exaltari & celebre ac spiritale convivium post ejus nuptias celebrari.* Hæreticus quoad totum quod dicit de Ecclesia: quia hic venenum suum manifestè emovit dicens Ecclesiam quæ nunc est, Christi sponsam, à Christo rejiciendam & damnandam, nova quadam alia spiritali Ecclesia desponsata, sicut prima fuerat desponsata, rejecta & damnata veteri synagoga.

LVIII. Viceesimo capitulo in dictione sexta columna dicit sic. *Nos autem sumus in viceesimo centenario urbis Romæ & in tricesimo Christi designato secundum eum per quinque, quod in ultimo labiorum quasi aspirando profertur. Vnde & secundum eum designat quòd in fine hujus centenarij carnalis Ecclesia seu Babylon expirabit, ut in sequenti centenario designato per decimam litteram, quæ habet formam crucis.*

Et fuit per *Cæsarem Augustum* circa *Christi* adventum inventa, renovetur & exaltetur *crux Christi*. Et post hæc sequentur litteræ à *Græcis* ad *Latinos* deductæ, designantes dilatationem *Ecclesiæ* ad *Græcos* & ad omnes gentes. Hæc breviter recitavi. Nihilominus hoc certum, nec etiam aliquam rationem ad hoc vel ad oppositum magno nomine dignam; nisi quòd scriptura more suo nobis utili designat à tempore *sexti* & *septimi* status extremum iudicium imminere & quasi in januis esse. Prædictam tamen mediam horam silentij sub *septimi* sigilli apertione fiendi adaptant ad numerum supradictum. Dicunt enim quòd à *Christo* usque ad crucifixionem fiendam sub *Antichristo* & in centenario designato per decem sunt tredecim centenarij ad minus, septingenti autem anni vel sexcenti dandi septimo statui sunt quasi medietates tredecim centenariorum. Dicunt etiam quòd ex hoc non oportet fieri diem vel annum adventus *Christi* ad finale iudicium, quia sub istis numeris generalibus non explicantur dierum vel mensium vel annorum minutia, quæ quidem propter exigentiam variorum mysteriorum diversificantur, & etiam claudunt præcisos & punctales terminos generalium numerorum. Hæreticus & schismaticus quoad hoc quod est ab eo hic recitatum, quòd carnalis *Ecclesiæ*, quam, ut sæpedictum est, intelligit universalem, in isto centenario expirabit. Nec est verum, sed ridiculosum & superstitiosum, quòd quinta littera hoc designet. Quod dicit additionem litterarum *Græcarum* ad *Latinas* significare dilatationem *Ecclesiæ* ad *Græcos* & ad omnes gentes, quicumque hoc dixerit, ridiculosum & fictitium reputamus. Quòd recitat opinionem dicentem quòd erunt ad minus tredecim centenarij à *Christo* usque ad *Antichristum*, pro tempore pro quo loquebatur temeraria fuit opinio; quia determinatio temporis in plus vel in minus usque ad *Antichristum* comprehendens

aliquid de futuro temeraria reputatur. Item quod dicit quod septingenti vel sexcenti anni sint dandi septimo statui quem supra dixit incipere à morte Antichristi, tum ratione determinationis, tum ratione prolongationis, erroneum reputamus.

LIX. Vicefimo primo capitulo exponens illud, & habebat numerum, dicit sic. Nota etiam quod ad adificandam urbem primò invenitur locus & fodiuntur fossata, secundò ibi ponuntur fundamenta & adificantur muri, tertio statuuntur portæ & adificantur domus. Primum autem horum pertinet ad primum statum qui fuit ante Christum humanatum, secundum verò ad secundum, tertium autem ad tertium. Primum enim electus est populus Israël, ut fieret in eo preparatio hujus nobilis civitatis. Secundò in adventu Domini electi sunt duodecim Apostoli, ut essent in fundamentis civitatis, & post ipsos filij in fide de populo gentili, ut transirent in muros civitatis. Cum autem venerit tempus conversionis Israël, & iterum totius orbis, tunc stantur duodecim portæ duodecim Apostolis similes, per quas universus populus fidelis intrabit civitatem. Divinatio fatua & temeraria videtur, quantum ad hoc quod dicit in finali tempore statuerdas duodecim portas Apostolis similes per quas mundus introeat civitatem.

LX. Eodem capitulo exponens portas duodecim dicit. Sciendum igitur quod licet per Apostolos & per alios sanctos secundi generalis status Ecclesia intraverit multitudo populorum ad Christum tamquam per portas civitatis Dei, nihilominus magis appropriate competit hoc principalibus doctoribus tertij generalis status, per quos omnis Israël & iterum totius orbis intrabit ad Christum. Sicut enim Apostolis magis competit esse cum Christo fundamenta totius Ecclesia & fidei Christiana, sic istis plus competit esse portas apertas & apertores seu explicatores sapientia Christi.

stiana. Nam sicut arbor, dum est in sola radice, non potest sic tota omnibus explicari seu explicitè monstrari sicut quando est in ramis & foliis ac floribus & fructibus consummata, sic arbor seu fabrica Ecclesie & divina providentia ac sapientia in eius partibus diversimodè refulgentis & participata non sic potuit nec debuit ab initio explicari sicut in sua consummatione poterit & debebit. Et ideo sicut ab initio mundi usque ad Christum crevit successivè illuminatio populi Dei & explicatio ordinis & processus totius veteris testamenti & providentia Dei in fabricatione & gubernatione, sic est & de illuminationibus & explanationibus Christiana sapientia in statu novi testamenti. Quod autem hic per duodecim portas magis designentur illi per quos duodecim tribus Israel intrabunt ad Christum patet ex hoc quòd dicit nomina duodecim tribuum Israel esse scripta in his portis sicut nomina duodecim Apostolorum, & agminum sunt scripta in fundamentis. Temerarius, erroneus, & blasphemus quantum ad hoc quòd dicit quòd magis appropriatè & plus competit Doctoribus tertii generalis status, qui est sextus & septimus specialis, esse portas introducetes apertas & apertores seu explicatores sapientia Christiana quàm Apostolis. Nec est simile de arbore & Ecclesia, nec de Apostolis & Prophetis.

In cujus rei testimonium nos omnes Magistri superius nominati sigilla nostra presentibus duximus apponenda.

